

Het belang van thuistaal bij het leren van het Nederlands

Cammie Moons
3BaLo1
Academiejaar 2024-2025
Bachelor lager onderwijs UCLL Heverlee
begeleider: Kristien Coussement

Inhoudstafel

1. Persoonlijke motivatie	3
2. Probleemoriëntatie	4
2.1 Huidige onderwijscontext (Vlaanderen)	4
2.2 Bestaande handvaten	4
2.2.1 Katholiek onderwijs Vlaanderen	5
2.2.2 ZILL (Zin in leren! Zin in leven!)	7
2.2.3 CTO (centrum voor taal en onderwijs)	8
2.3 Taalsensibilisatie op school	8
2.3.1 Wat is het taalbeleid op mijn stageschool?	9
2.3.2 Hoe doen ze op mijn stageschool aan taalsensibilisatie?	11
2.3.2.1 Sterkste punten	11
2.3.2.2 Zwakste punten	12
2.3.3 Beginsituatie 2A in De Mozaïek Kessel-Lo	13
3.3.3.1 Talen in de klas	13
3.3.3.2 Taalsensibilisatie in 2A	14
3. Onderzoeksvraag	15
3.1 Hoe kan de thuistaal als basis worden ingezet om de taalontwikkeling van meertalige leerlingen in het tweede leerjaar in de basisschool de Mozaïek in Kessel-Lo te versterken?	15
3.1.1 Positief, veilig en rijk klimaat	16
3.1.1.1 Positief en veilig	16
3.1.1.2 Rijk	18
3.1.2 Uitdagende en betekenisvolle taken	20
3.1.3 Interactie en ondersteuning	21
3.2 Wat vonden de leerlingen van de meertalige activiteiten?	23
4. Conclusie	24
5. Plan van aanpak	25
6. Bronnen	26
7. Bijlagen	28
7.1 Vragenlijst taalbeleid	28
7.2 Kijkwijzer leerkrachten	29
7.2.1 Vragenlijst	29
7.2.2 Resultaten	30
7.3 Kijkwijzer klasmentor	31
7.3.1 Vragenlijst	31
7.3.2 Resultaat	33
7.4 Vriendenboekje	34
7.4.2 Voorbeeld vriendenboekje	35
7.5 Taalportret	36
7.5.1 Sjabloon taalportret	36
7.5.2 Voorbeeld taalportret	37
7.6 Voorbeelden Meertalige Maandag	38
7.7.1 Woordenboekjes	42
7.8 Voorbeelden van enkele meertalige en anderstalige boekjes	43

1. Persoonlijke motivatie

Al in het eerste jaar van mijn opleiding besepte ik dat meertaligheid en taalontwikkeling onderwerpen zijn die me enorm interesseren. Tijdens de lessen Nederlands I raakte ik meteen geïnteresseerd door de begrippen taalontwikkeling en meertaligheid en hun onderliggende verbanden. Ik heb dit onderwerp op het einde van mijn eerste jaar besproken met mijn STC. In het tweede jaar bleef dit in mijn hoofd spoken en heb ik dit voorgelegd aan mijn STC, omdat ik wist dat ik dit verder wilde onderzoeken.

Tijdens mijn stage in het tweede jaar kreeg ik de kans om die interesse in de praktijk te brengen. Op mijn stageschool merkte ik dat geen van de leerlingen Nederlands als eerste taal had. Deze situatie bood mij een unieke kans om de verschillende fases van taalontwikkeling bij meertalige kinderen te observeren. Ik herkende in hun taalgebruik principes die ik tijdens de lessen had geleerd, wat mijn interesse hierin nog verder versterkte. Zo merkte ik dat de leerlingen in het begin niet veel durfden zeggen, maar wel heel duidelijk naar de taal aan het luisteren waren. Als ze meer vertrouwd waren, durfden ze al tegen de leerkracht uitproberen, vaak met fouten tegen de onregelmatige werkwoorden. Ik liet hen ook vaak voorbeelden uit hun eigen taal gebruiken, hierdoor merkte ik dat ze makkelijker en sneller het 'aha-moment' hadden.

Bij het kiezen van een nieuwe stageschool heb ik bewust rekening gehouden met de diversiteit van de leerlingen, omdat ik wilde onderzoeken hoe hun meertalige achtergrond invloed heeft op hun taalontwikkeling. Zo krijg ik een breder beeld van hoe meertaligheid de ontwikkeling van het Nederlands beïnvloedt.

Met dit onderzoek wil ik niet alleen de taalontwikkeling van het Nederlands bij deze leerlingen bestuderen, maar ook kijken hoe hun moedertaal hierbij een rol speelt. Het verder ontwikkelen van de moedertaal blijkt namelijk cruciaal voor het succesvol leren van een nieuwe taal. Ik wil graag onderzoeken hoe we als leerkrachten deze ontwikkeling kunnen ondersteunen en welke methoden hierbij het meest effectief zijn. Hierbij als eindproduct handvaten bedenken voor leerkrachten die hen helpen bij het begeleiden van deze anderstalige/meertalige kinderen.

2. Probleemoriëntatie

2.1 Huidige onderwijscontext (Vlaanderen)

Tegenwoordig spreekt de gemiddelde Vlaamse klas meer dan één taal. Dat is niet vreemd, als je kijkt naar de wereld om ons heen. Denk bijvoorbeeld aan de toestroom van Oekraïners, Palestijnen en Syriërs als gevolg van oorlogen. Maar ook natuurrampen, voedseltekorten en groeiende armoede zorgen ervoor dat mensen hun thuisland verlaten.

Naast deze nieuwkomers zijn er ook kinderen die hier geboren zijn, maar thuis weinig of geen Nederlands horen. Hun ouders, grootouders of overgrootouders zijn mogelijk ooit naar België gevlucht/verhuisd en spreken nog steeds onvoldoende Nederlands. Dit maakt dat een heel aantal leerlingen op school dagelijks met meertaligheid te maken hebben en soms thuis niet of weinig in contact komen met (goed) Nederlands.

Waarom deze kinderen hier zijn, is niet de kern van dit onderzoek, hoewel het een belangrijk maatschappelijk vraagstuk blijft. Maar wat vooropstaat, is hoe we deze leerlingen kunnen helpen en begeleiden zodat ze niet alleen groeien in hun algemene ontwikkeling, maar ook zelfzeker zijn in hun Nederlands.

Daarom is het belangrijk om te onderzoeken welke handvatten er al bestaan om meertalige leerlingen te ondersteunen. Werken deze hulpmiddelen effectief? Zijn ze voldoende bekend bij leerkrachten? En hoe kunnen we deze inzichten inzetten om een verschil te maken in de klas?

2.2 Bestaande handvaten

Alvorens ik begin aan het bedenken en uitvoeren van mijn eigen ideeën is het belangrijk dat ik goed weet welke handvaten er al bestaan. Hierdoor heb ik een breder beeld van welke dingen leerkrachten al ter beschikking hebben nodig. Zo kan ik hierop inspelen door bepaalde dingen te verbeteren of oplossingen te bedenken voor missende informatie/materialen.

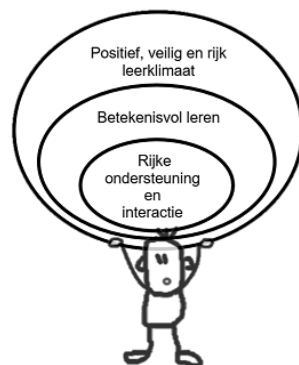
2.2.1 Katholiek onderwijs Vlaanderen

Aangezien mijn stageschool een katholieke school is ging ik eerst op zoek op de website van het KOV. Op het eerste gezicht vond ik hier niet veel informatie over anderstalige nieuwkomers. Wel vond ik snel de mogelijkheid om een individueel werkplan voor deze leerlingen op te stellen en aan welke voorwaarden ze moeten voldoen. (nl. minimaal 5 maand, maximaal 1 jaar in België, niet het Nederlands als thuis- of moedertaal, niet voldoende Nederlands spreken om de les te volgen en niet langer dan 9 maanden ingeschreven zijn in het Nederlandstalig onderwijs.) Vervolgens moet je dan ook nog een voldoende aantal AN hebben om een AN-leraar te 'krijgen'. Anders valt dit wel op de lrk, dan staat enkel zij ervoor in om deze leerlingen het Nederlands aan te leren. (per school is dit 6 leerlingen, als dit via de scholengemeenschap gaat zijn dit er 12.)

Verder vond ik ook een zeer interessant hoofdstuk 'De kracht van Nederlands, hoe zorg je voor een krachtige taalleeromgeving?' Hierin staan heel belangrijke sleutels voor het geven van krachtige taallessen. Dit is niet alleen nodig voor AN maar voor alle leerlingen. Hieruit haal ik enkele belangrijke begrippen.

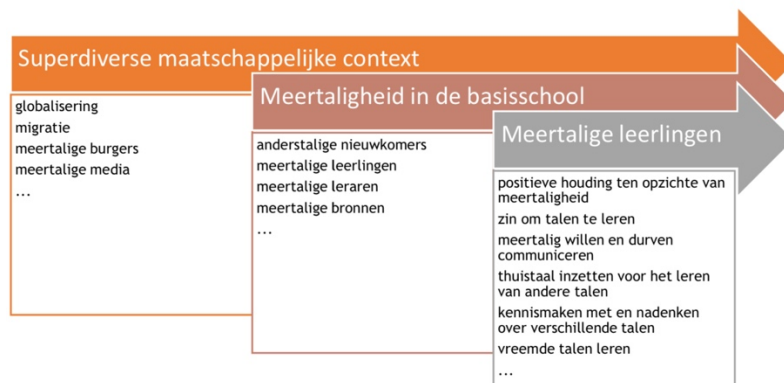
Bij KOV en ZILL werken ze met een harmonische ontwikkeling, leerlingen ontwikkelen taal door het de hele dag door te gebruiken. Dit wil zeggen dat we zo veel mogelijk taal moeten betrekken doorheen de hele dag door, dus ook tijdens wiskunde, W.O.,...

Hier vermelden ze ook de 3 cirkels van krachtige taalleeromgeving. Deze 3 cirkels bestaan uit (1) positief, veilig en rijk leerklimaat (Fouten maken mag, per 2/in groepjes werken, positieve feedback, veel taal aanbieden op verschillende manieren), (2) betekenisvol leren (De leerlingen taken geven met een niet talig doel, hierdoor zijn ze met taal bezig zonder ze het echt doorhebben. Voor hen is er een ander doel.) (3) Rijke ondersteuning en interactie (zo snel mogelijk feedback, groeigerichte feedback, peerfeedback, kans tot herwerken,...)

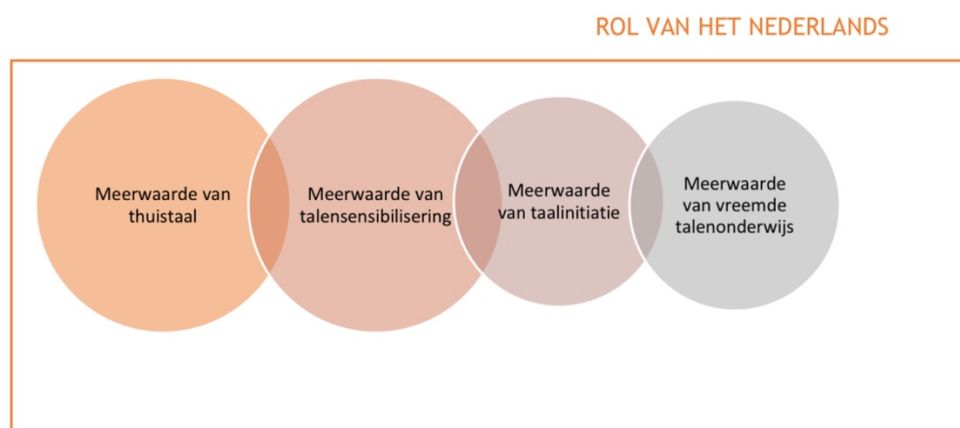
In de omzendbrief (alle leerlingen meertalig!) van 2017 vond ik verschillende handvaten die een belangrijke basis vormen voor het (anderstalig) onderwijs.

Het is al snel duidelijk dat ze hier echt willen inzetten op de kracht van meertaligheid, ze zien dit echt al een belangrijk onderdeel van het onderwijs en de maatschappij. Het basisonderwijs heeft nl. een belangrijke rol bij het realiseren van positieve attitude tegenover het leren van een nieuwe taal. Want deze attitude vormt een basis voor het leren van talen op een later leeftijd. Hieronder wordt de invloed van meertaligheid mooi voorgesteld.

Hier verdiept men meer in de rol van het Nederlands en deze andere talen in het onderwijs. Hier besluiten ze het volgende uit:

- Het Nederlands: Nederlands is de verbindende taal in onze maatschappij, het leren hiervan is dus uiterst belangrijk bij om te kunnen functioneren in de maatschappij.
- Thuis taal: Een positieve omgang met de thuistaal heeft zeer positief effect op de motivatie om Nederlands te leren. Laat ze ook de kennis van de ene taal inzetten om het Nederlands te leren.

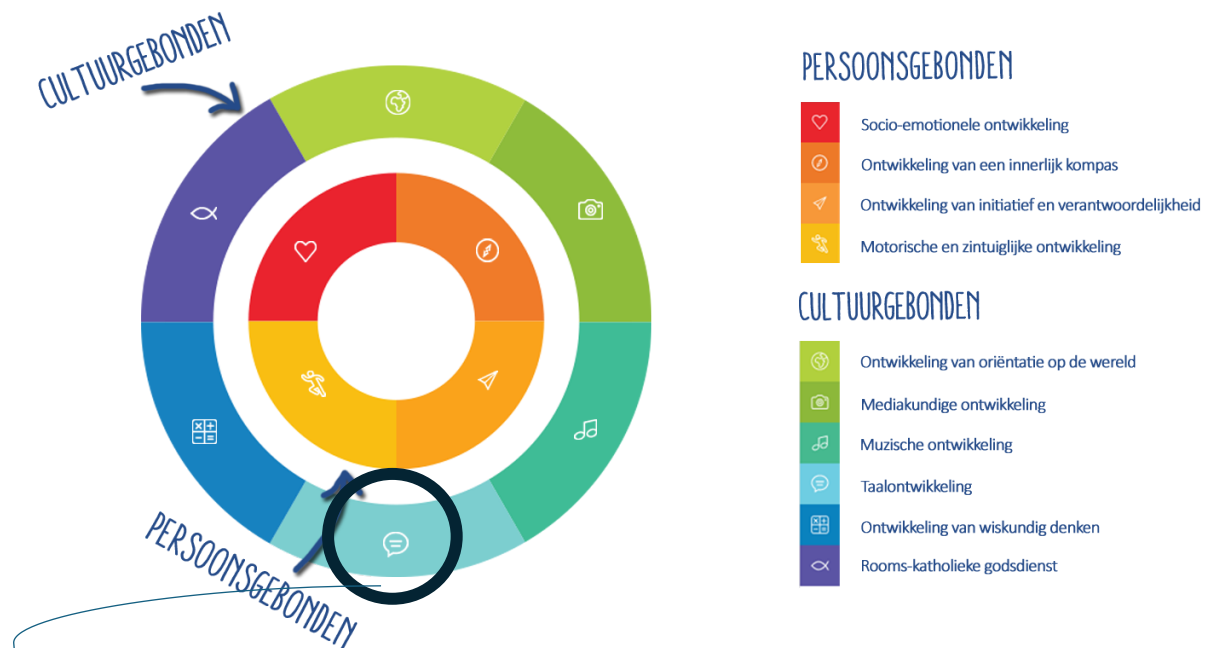

Volgens deze omzendbrief heeft taalsensibilisering 3 doelen:

1. Creëren van openheid voor taaldiversiteit in de klas, op school en in de wereld. (Attitudes)
2. Ze krijgen beter inzicht in hoe talen in elkaar zitten. (Vaardigheden)
3. De leerlingen leren over de talen, taalvariëteiten en taalregisters van niet alleen henzelf, maar ook die van hun klasgenoten.

2.2.2 ZILL (Zin in leren! Zin in leven!)

ZILL is het leerplan voor de Katholieke scholen, zij werken volgens het idee van de harmonische ontwikkeling van een kind. Ze delen de vakken op in een binnen en een buitencirkel (zie foto). De bedoeling is dat je aan deze schijf draait en zo de verschillende vakken met elkaar vermengt. Hierdoor willen ze beter inzetten op hoofd, hand en voeten. Ze werken dus niet alleen aan cultuurgebonden vakken, maar ook aan de persoonsgebonden vakken. Hierdoor is het betrekken van de thuistaal van ALLE leerlingen niet te missen in de klas.

Graag zoem ik wat dieper in op het deeltje 'taalontwikkeling', aangezien dit van toepassing is op het onderwerp van deze paper. ZILL verdeelt dit onderdeel nog eens op in 6 aparte delen, waarvan 3 van toepassing zijn op het vak Nederlands, 2 op het vak Frans, en 1 genaamd 'talige grondhouding'. Ook hier zijn een heel aantal doelen die nog eens duiden hoe belangrijk het gebruiken en aanvaarden van taaldiversiteit is.

- TOtg1 Plezier beleven aan taal en het spelen met taal.
- TOtg2 Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden.
- TOtg3 De meertalige identiteit van medeleerlingen erkennen en de eigen meertaligheid durven inzetten.
- ...

2.2.3 CTO (centrum voor taal en onderwijs)

Het CTO (centrum voor taal en onderwijs) deed al heel wat onderzoek naar talig onderwijs en taalbeleid opstellen. Ze zijn zelf bezig met het ontwikkelen van een praatmaatje voor anderstalige nieuwkomers genaamd 'pol'. Hij zou anderstalige nieuwkomers in hun eerste weken/maanden moeten bijstaan in de klas.

In een artikel van 2022 'aan de slag met taalbeleid' vond ik 7 didactische principes voor het opstellen van het taalbeleid van een school.

1. Positief, talige grondhouding
2. Contextrijk
3. Functioneel
4. Interactief
5. Ondersteuning
6. Impliciet en expliciet leren
7. Kansen tot reflecteren

Verder staan hier ook heel handige werkvormen op om bv. de beginsituatie van jouw school in kaart te brengen etc.

2.3 Taalsensibilisatie op school

In het artikel 'Regionale talen inzetten in het basisonderwijs' van de taalunie wordt taalsensibilisatie als volgt beschreven 'Het gevoelig maken voor en bewust maken van de diversiteit en de aard van taal (thuis taal, Standaardtaal, vreemde talen) en van haar rol in de samenleving (LCI z.d.).' Een van 53 principes achter taalsensibilisering is dat door de thuistalen van leerlingen ruimte op school te geven, leerlingen hun thuisidentiteit mee naar school kunnen nemen, wat het leren ten goede komt (Van Praag 2016).

Bij meertaligheid.be in het artikel 'talen sensibiliseren-talenbeleid' geven ze een andere, maar gelijkaardige definitie 'Talensensibilisering benadrukt de vorming van een positieve houding tegenover taal, anderstaligheid en meertaligheid. Het gaat over het verkennen, erkennen en waarderen van alle talen en het creëren van een positief beeld op de eigen sociaal-culturele achtergrond en op die van anderen. Talensensibilisering kan alle talen van de wereld bestrijken en vereist geen meertalige kennis van de begeleiding. Het doel bestaat er dus niet in talen aan te leren.'

Taalsensibilisatie kan op 2 manieren gegeven worden.

1. Op geplande momenten: je kiest er bewust voor om een andere taal, of meerdere talen te betrekken in jouw les.
2. Op ongeplande momenten: Een spontane reactie van een kind, kinderen die even iets verduidelijken in hun taal,...

Met dit in ons achterhoofd kunnen we 2 concrete dingen doen.

1. Bewuster kiezen voor deze geplande momenten waarin we andere talen betrekken.
2. De ongeplande momentjes ook de nodige aandacht geven indien mogelijk en hier mee op in gaan.

Wat misschien niet meteen vanzelfsprekend is dat je niet alleen vreemde talen moet aanhalen, maar ook dialecten, gebarentaal, sms-taal,...

Taalsensibilisatie heeft 3 doeldomeinen nl.

- Attitude: Het primaire doel is het ontwikkelen van een positieve houding tegenover de taaldiversiteit. Leerlingen leren openstaan voor verschillende talen en culturen, zowel binnen als buiten de klas- en schoolomgeving
- Kennis en bewustzijn: Taalsensibilisering heeft als tweede doel om kennis en bewustzijn over talen, taalvariëties en taaldiversiteit te vergroten. Leerlingen krijgen inzicht in het bestaan en de waarde van verschillende talen en taalgebruik in sociale contexten.
- Metalinguïstische en (meta)cognitieve vaardigheden: Leerlingen ontwikkelen een groter inzicht in hoe talen functioneren, en leren gelijkenissen en verschillen tussen talen herkennen. (ijsbergmodel Jim Cummins)

Vanuit het KOV en ZILL wordt er dus verwacht dat taalsensibilisatie vanzelf gebeurt in de scholen. Simpelweg omdat de leerplandoelen hierom vragen. Dit is al een goede stap in de juiste richting, al kunnen we de discussie dan nog wel aangaan of de leerkrachten hier nu ook voldoende kennis en vaardigheden over ter beschikking hebben.

2.3.1 Wat is het taalbeleid op mijn stageschool?

Dankzij de website van mijn stageschool, en een leerrijk gesprek met de GIANs-juffen (juf Veerle en juf Maya, zij begeleiden alle AN'ers op mijn school.) ben ik wat meer te weten gekomen over het taalbeleid, in het bijzonder over anderstalige nieuwkomers van De Mozaïek.

In het schoolreglement van Archipel staat het volgende: 'Wij ondersteunen de kinderen bij het leren van het Nederlands en het leren in het Nederlands. Van jou verwachten we dat je positief tegenover de onderwijstaal Nederlands staat en tegenover de initiatieven die we als school nemen om de taalontwikkeling van de kinderen te ondersteunen en te verbeteren. We vragen ook om kinderen in de vrije tijd te stimuleren bij het leren van het Nederlands. Vraag de school gerust naar informatie over plaatselijke initiatieven die je daarbij kunnen helpen. Tot wanneer kinderen het Nederlands voldoende vlot kunnen spreken, kan het gebruiken van de moedertaal in de klas of op de speelplaats mee zorgen voor een veilig gevoel en voor het oplossen van praktische problemen en/of leermoeilijkheden. We zien deze momenten als kansen om het Nederlands te verbeteren.' Kort samengevat staat het leren van het Nederlands dus centraal, maar in het begin het nog steeds heel belangrijk dat de leerlingen op gepaste momenten hun thuistaal kunnen en mogen gebruiken. Zowel voor het behouden van hun identiteit, als het verhogen van de motivatie om te leren.

In de praktijk wordt dit als volgt gedaan. Bij het inschrijven wordt er al meteen een babbel gedaan met de ouders over de thuistaal, het schoolverleden en extra informatie over het kind. Dit wordt dan doorgegeven zodat zowel de klasmentoren als de GIANs-juffen weten welke kinderen bij hen terecht komen. Ze stellen dan samen een plan van aanpak op. Jammer genoeg is dit korte gesprekje bijna het enige gesprek dat met de ouders wordt gedaan, wegens tijdgebrek. Wanneer er iets misloopt, of als er problemen zijn worden de ouders wel op de hoogte gehouden. De school beschikt over vele tolken (met uitzondering van Nepalees) om zo toch met elke ouder te kunnen praten.

Er zijn 3 verschillende GIANs-activiteiten waarbij kinderen worden begeleid bij het leren van het Nederlands.

- 1) Taalbad: De leerlingen die net nieuw hier toekomen/ de leerlingen die het Nederlands nog niet goed beheersen worden hier echt ondergedompeld in het Nederlands. De thuistaal is in het prille begin nog toegestaan, naarmate ze het Nederlands voldoende beheersen worden de leerlingen aangemoedigd om in het Nederlands te praten.
- 2) Begeleiding in groep: leerlingen met een gelijkaardig niveau aan Nederlands krijgen hier samen les.
- 3) Één op één begeleiding: Deze leerlingen hebben deze extra begeleiding nodig om de nodige vooruitgang te maken. Zij krijgen extra uurtje met de GIANs-juf waar ze kort op problemen kunnen inspelen.

Elke leerling heeft zijn eigen persoonlijke doelen, net zoals in een gewone klas. Hierboven staan ook algemene doelen waar ze elk kind willen krijgen. Al gaat dit voor het ene kind sneller en beter dan voor het andere kind.

Ze proberen de leerlingen indien mogelijk zo veel mogelijk mee te laten volgen in de klas. Het minimum dat de leerlingen moeten volgen is turnen, zwemmen en knutselen/muzische vorming. Hoewel er een heel aantal leerlingen alle lessen volgen buiten de talige lessen, deze doen ze in de GIANs groepjes. Natuurlijk zijn er ook leerlingen met een IAC omdat hun taal gewoon te beperkt is om goed in de klas te kunnen meevolgen. De niet-talige vakken worden dan begeleid door de zorgleerkrachten.

Aangezien de leerlingen niet altijd alles meevolgen in de klas is een logische vraag 'wat na het zesde leerjaar?' Voor de leerlingen met een IAC is dit logisch, zij gaan naar de B-stroom. Een aantal leerlingen die bv. heel jong naar België zijn gekomen, of de taal heel goed beheersen krijgen wel een attest voor de A-stroom, maar hierbij wordt wel vermeld dat ze AN zijn/waren. Zij krijgen hierbij ook een lijst van scholen die voor het geschikt zijn. Zo is het Sint-Jansinstituut of het Heilig Hart in Heverlee een moeilijke keuze omdat op deze scholen de lat heel hoog ligt. Het Heilig Hart in Kessel-Lo, deze school is naast de lagere school, is daarentegen een hele goede school voor dit soort leerlingen. De keuze ligt wel steeds bij de leerling en de ouders, de lijst is slechts een aanbeveling.

Gelukkig staan de GIANs-juffen er niet alleen voor, momenteel zijn ze met 3. Maar er zijn ook vrijwilligers die komen helpen met het begeleiden van de anderstalige nieuwkomers. Er is een brugfiguur die gezinnen helpt om leerlingen in te schrijven bij hobby's. Dit vinden ze heel belangrijk omdat leerlingen ook daar nog in contact komen

met en oefenen van het Nederlands. Verder proberen ze ook de klasmentoren van de leerlingen op de hoogte te houden, al geven ze toe dat dit vaak tussen 'de soep en de patatten' gebeurt, ook omwille van tijdstekort.

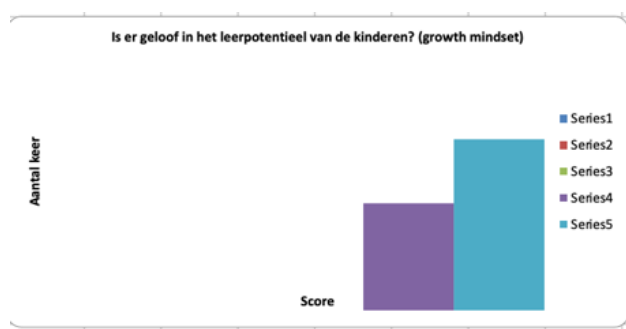
Juf Veerle en juf Maya spreken regelmatig af om te bespreken wat ze gaan doen, bundeltjes maken, nieuwe samenstelling van groepen etc. Ze delen ook nieuwe inzichten of bedenkingen.

2.3.2 Hoe doen ze op mijn stageschool aan taalsensibilisatie?

Op de website van het CTO staat een hele handige kijkwijzer voor leerkrachten. Door simpele vragen kunnen de leerkrachten voor zichzelf bekijken hoe taalkrachtig hun lessen zijn. Deze vragenlijst legde ik in de lerarenkamer, heel wat leraren hebben deze ingevuld teruggegeven. (bijlage 2)

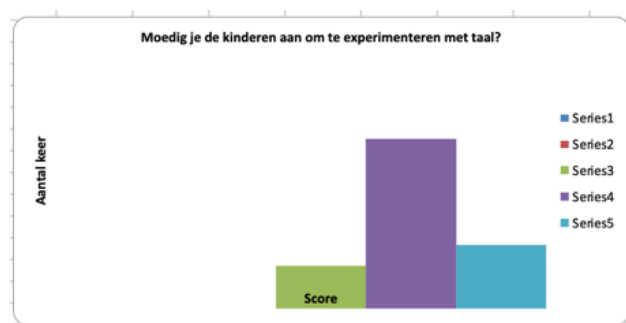
2.3.2.1 Sterkste punten

Het viel al snel op dat op deze 3 vragen enorm hoog werd gescoord, wat heel goed is.

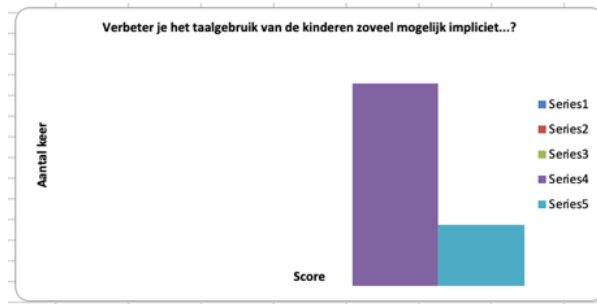
Als eerste is het heel belangrijk dat de leerkrachten geloven in het leerpotentieel van de kinderen, dus ook in leerlingen die het Nederlands niet als eerste taal hebben. Dit is cruciaal want onderzoek toont aan dat een growth mindset bij de leerkracht een zeer positief en bevorderend effect heeft bij de leerlingen. Als leerkrachten geloven

in het potentieel van meertalige kinderen, zullen ze sneller strategieën inzetten die hun thuistaal erkennen en benutten als opstapje naar het Nederlands.

De leerkrachten moedigen het experimenteren met taal, en dan vooral met het Nederlands goed aan. Dit is zeker een mooie stap in de goede richting. Omdat ze dit al doen bij het Nederlands is er een minder grote stap naar het experimenteren met andere talen. Dit geeft de leerlingen ook nog eens het gevoel dat er ruimte is om

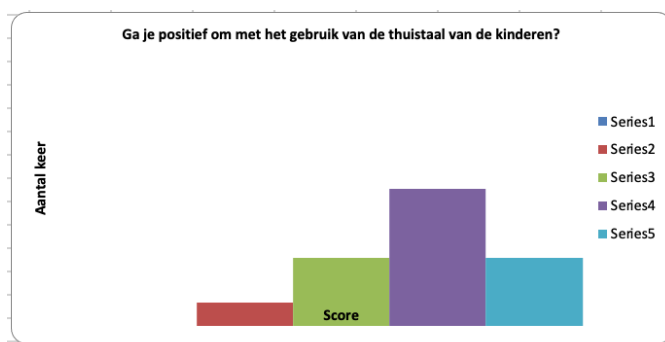
fouten te maken en dat het niet allemaal van de eerste keer juist moet zijn. De leerlingen kunnen zelf eventueel de kans krijgen om het Nederlands en hun thuistaal te mixen in de eerste weken/maanden van het leren van een nieuwe taal.

Het impliciet verbeteren van fouten is bevorderend voor alle leerlingen, of ze u als thuistaal Nederlands hebben of niet. Maar het is dubbel zo belangrijk voor leerlingen die de het Nederlands leren. Je wil niet dat ze gedemotiveerd geraken om de taal te leren omdat ze altijd maar fouten maken. Door impliciet te verbeteren hebben ze niet meteen het

gevoel van dat wat ze zeggen helemaal fout is, maar horen ze toch vaak de juiste verwoording, uitspraak,..

2.3.2.2 Zwakste punten

Ondanks het rijke aanbod aan talenkennis en nationaliteiten op school waren er toch een aantal leerkrachten die aangeven dat het gebruiken van thuistaal niet altijd positief wordt gezien. Dit kan door verschillende redenen. Ik merkte dat dit vooral voorkwam in de oudere jaren, vooral uit angst dat ze de

leerlingen niet verstaan wanneer ze in hun moedertaal spreken. Een andere reden is dat andere leerlingen hen niet verstaan, of dat er te weinig tijd voor is. Er zijn ook nog altijd heel wat leerkrachten die de kracht van de thuistaal van een leerlingen niet zien, of er niet echt in geloven.

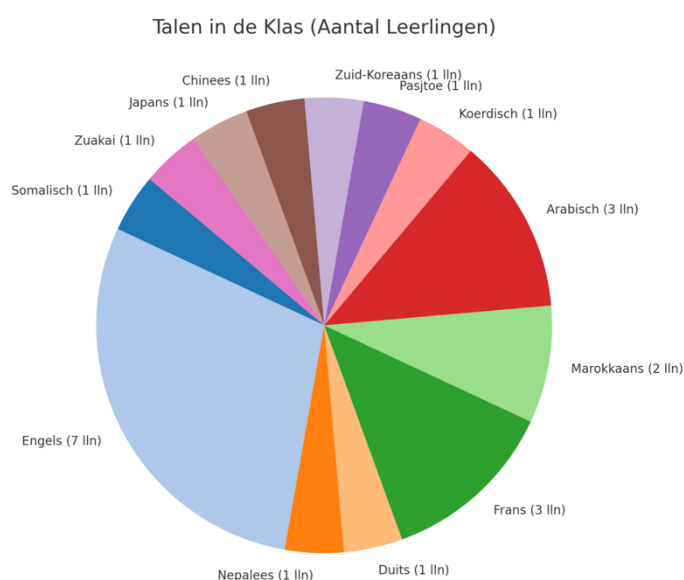
Dit was vooral te merken in de jongere jaren, ze geven aan dat dat dan best moeilijk is om de leerlingen een expertrol te geven. Hoewel ik dit begrijp denk ik dat je het ook van een andere hoek moet bekijken. Deze kinderen zijn nog geen expert in taal, lezen, rekenen,... Maar in de klascontext wel in hun eigen thuistaal. Misschien gebruiken zij

bepaalde principes ook in hun taal. Door dan de expertrol aan deze leerling te geven, help je niet alleen de leerlingen in kwestie maar kunnen andere leerlingen hier ook van leren.

2.3.3 Beginsituatie 2A in De Mozaïek Kessel-Lo

3.3.3.1 Talen in de klas

In mijn klas, 2A (23 leerlingen) zitten geen anderstalige nieuwkomers, wel zitten er leerlingen die de Nederlandse taal nog niet helemaal beheersen. Eentje hiervan heeft een aangepast programma voor taal, lezen en spelling. Maar hij krijgt ook de kans om in de klas mee te doen met klassikale activiteiten. De andere leerlingen die thuis een andere taal spreken zijn nog niet heel sterk, maar volgen de lessen gewoon mee. Zij hebben soms wel een tweede uitleg nodig, maar over het algemeen gaat het heel goed met hen in de klas. Toch denk ik dat we deze leerlingen, maar eigenlijk alle leerlingen, nog beter zouden meekrijgen als we hen (af en toe) hun thuistaal laten gebruiken. Daarom besloot ik verder op onderzoek te gaan naar de thuistalen van de leerlingen. Maar ik ging verder, ik vroeg hen welke talen ze konden spreken en met wie ze dit spraken. Ik leerde hieruit dat heel wat leerlingen met hun grootouders andere talen spreken. Vaak zijn ze tweetalig opgevoed door mama en papa en hebben ze het Nederlands enkel als schooltaal. Toch hoor ik vaak dat ze ook thuis dit Nederlands oefenen met mama en/of papa zodat zij dit ook leren.

Uit de resultaten van mijn mini-interview met de leerlingen heb ik dit taartdiagram samengesteld. Wat deze klas zo uniek maakt, is dat de leerlingen samen maar liefst 14 verschillende talen spreken, inclusief Nederlands. Dit illustreert de enorme taaldynamiek en culturele diversiteit binnen deze groep. Wat ook opvalt, is dat iedere leerling, naast Nederlands, minstens één andere taal deelt met een klasgenoot, als ze natuurlijk niet het Nederlands

als thuistaal hebben. Dit zorgt voor een gevoel van verbondenheid en herkenning onder de leerlingen. Bovendien is het bijzonder dat de leerlingen gemiddeld twee talen spreken. Van deze 23 leerlingen zijn er 11 leerlingen die thuis Nederlands spreken, wat opvalt is dat juist deze leerlingen de enige zijn die niet meer dan 1 taal spreken en die dus zeer weinig in contact komen met het een vreemde taal. Ook hier dient over nagedacht te worden tijdens het uitwerken en uitvoeren van klasactiviteiten rond taaldiversiteit.

3.3.3.2 Taalsensibilisatie in 2A

Om de taalsensibilisatie van mijn stageklas in kaart te brengen gebruikte ik een vragenlijst die ik vond bij 'LOWAN= Landelijk Ondersteuningsnetwerk voor Asielzoekers en Nieuwkomers'. Zij ondersteunen scholen bij het opvangen en begeleiden van AN. Ze geven informatie, advies en materialen om leerkrachten en scholen te helpen. Maar op dit platform vind je dus ook kijkwijzers om jouw kijk op jouw klas/school te verbeteren.

Uit deze vragenlijst haalde ik het volgende:

In mijn klas zijn er, zoals vermeld, geen anderstalige nieuwkomers. Wel zijn er enorm veel verschillende talen aanwezig in de klas. Dit maakt wel dat de kijkwijzer een ander resultaat zal geven dan wanneer er wel anderstalige nieuwkomers in de klas zitten. Toch waren er wel een heel aantal sterke dingen die mijn mentor doet om de talen in de klas op een juiste manier te benutten.

- 1) Leerlingen niet verplichten om elkaar te vertalen: Er zijn, zeker nu, heel wat tools die je kunnen helpen bij het vertalen van woorden. Dit is een betere optie aangezien er heel wat kinderen zijn die dit of gewoonweg niet kunnen, hiernaast is dit ook nog eens supervermoeiend en vraag je dubbel werk van deze leerling.
- 2) Ze geeft de leerlingen ook tijd om hun antwoord te verwoorden en focust niet op wat juist en fout gezegd is, maar wat er gezegd is. Dit zorgt ervoor dat leerlingen zich veiliger voelen om te spreken, waardoor ze meer oefenkansen krijgen en hun taalvaardigheid zowel in het Nederlands als in hun moedertaal verder kunnen ontwikkelen.

Er waren ook een aantal werkpuntjes die ze zelf aangaf, enkele werkpunten waarop ik graag wil inspelen tijdens mijn stage:

- 1) Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en de thuistaal zichtbaar aanwezig is in de klas.
- 2) Ik stimuleer om eigen materiaal uit de eigen cultuur en taal mee te brengen.

3. Onderzoeksvraag

Vanuit de probleemoriëntatie is er wetenschappelijke evidentie dat (het betrekken van) de thuistaal heel belangrijk is bij het leren van het Nederlands. Daarnaast weten leerkrachten niet goed hoe ze dit in praktijk moeten gebruiken. Hieruit wil ik graag mijn verder onderzoek starten. Om zo tips en tricks uit te proberen die leerkrachten en leerlingen helpen bij het verwerven van het Nederlands.

3.1 Hoe kan de thuistaal als basis worden ingezet om de taalontwikkeling van meertalige leerlingen in het tweede leerjaar in de basisschool de Mozaïek in Kessel-Lo te versterken?

Alvorens ik verschillende activiteiten en dingen ga uitproberen is het belangrijk te weten welk resultaat ik wens te bekomen op het einde van mijn stage. Hiervoor heb ik 2 duidelijke doelen:

- 1) De leerlingen zien hun meertaligheid, alsook hun eigen cultuur als een meerwaarde/toevoeging aan het klasgebeuren.
- 2) De leerlingen staan open voor het leren van het Nederlands en beleven hier plezier in.

Het eerste doel is ook zeer belangrijk voor mij, zeker na een spontaan gesprek dat ik had met een leerling uit mijn klas. Hieronder een reconstructie van dit gesprekje op de speelplaats. Waarbij N. de leerling in kwestie is en C. de leerkracht (ik).

N. Ik vind school niet leuk.

C. Oei, hoe komt het dat je school niet leuk vindt?

N. Dan kan ik geen Frans en Koreaans praten.

C. Dat snap ik, waarom mag je dat niet hier?

N. Ik weet niet goed of het mag en ik ken niemand die mij verstaat.

C. Je mag zeker die andere talen spreken als je wil, dat is net cool dat je die kan. De regel op de speelplaats is alleen dat wanneer er andere vriendjes willen meespelen je ervoor moet zorgen dat ze jou verstaan. Met wie zou je nog graag Frans of Koreaans spreken?

N. Ik zou graag met jou, de juf praten.

C. Frans kan ik een beetje, maar Koreaans kan ik helemaal niet.

N. Zal ik jou een beetje Koreaans leren?

C. Ja, dat lijkt me heel leuk!

Na van een aantal woordjes de betekenis te raden besloot ze om een Koreaans -> Nederlands woordenboekje voor mij te maken.

Zo zie je maar dat door een interesse te tonen in hun thuistaal en een beetje door te vragen de kinderen heel dankbaar zijn en er zeker voor openstaan om jou wat bij te leren. Maar tegelijk voelen ze dat ook dat deeltje dat misschien helemaal anders is toch heel belangrijk is.

Hiermee ging ik aan de slag en deed ik verschillende activiteiten/aanpassingen aan mijn lessen om deze leerlingen optimaal aan te zetten tot leren met plezier. Graag duid ik deze dingen met behulp van de 3 cirkels van een krachtige taalleeromgeving om zo een duidelijk overzicht te maken. Vooraf meld ik graag nog even dat enkele dingen vaak al vanzelfsprekend zijn, maar toch merk ik dat niet iedereen deze weet. Vandaar dat ik ook deze, vaak kleinere dingen ook vermeld. Zo is er een totaalbeeld van concrete acties die het leren van (meertalige) leerlingen nog beter kan stimuleren.

3.1.1 Positief, veilig en rijk klimaat

Dit betekent dat de klas een plek moet zijn waar leerlingen zich veilig voelen om te leren, spreken, denken en doen, maar vooral om fouten te maken. Het is een omgeving waarin de leerlingen zich gerespecteerd en gewaardeerd voelen.

3.1.1.1 Positief en veilig

In elke klas, ongeacht of er anderstalige/meertalige leerlingen in de klas zitten is het belangrijk om een positief klasklimaat te creëren. Dit doe je door positief te bevestigen, duidelijk te maken dat fouten maken een deel is van het leren,...

Een toevoeging die ik hieraan deed waren een aantal kleine activiteiten die ervoor zorgden dat de leerlingen inzien dat hun kennis van meerdere talen iets positief is waar ze trots op mogen zijn.

Interview: Al bij een van de eerste dagen in de klas deed ik aan kindinterviews, ik stelde elk kind een aantal vragen zoals:

- Wat zijn jouw hobby's?
- Heb je broers of zussen?
- Welke talen spreek je? Waar en met wie?

Zo kreeg ik al een eerste beeld van wie deze leerlingen zijn en hoe het zit met de talige diversiteit van de leerlingen.

Vriendenboekje: Elke leerling mocht tijdens de eerste dag een vriendenboekje invullen, hierin stonden vragen zoals verjaardag, lievelingsvak, lievelingseten... Maar ook de vraag naar de talen die ze spreken en schrijven. Zo kreeg ik ook al een beter beeld van in welke mate de leerlingen deze talen ook effectief konden.

Taalportret: Na het vriendenboekje liet ik de leerlingen, ook als deel van een kennismakingsactiviteit, een taalportret maken. De leerlingen kregen een mannetje van mij, de eerste opdracht was om het een beetje te maken alsof het op hen leek. Ze gaven het mannetje haren en een gezicht. Daarna moesten ze in de legende de talen schrijven die ze konden spreken. Ze bedachten een kleur of patroon die bij die taal paste, hierna brachten ze de kleur dan aan op het mannetje, waar die taal in hun lichaam zat. Dit was een fijne activiteit voor de leerlingen, zo konden ze echt eens 'voelen' waar hun talen nu allemaal zaten. Niet enkel de meertalige leerlingen werden betrokken bij deze activiteit. Ik gaf zelf het voorbeeld van een geheime taal die mijn beste vriendin en ik enkel spraken met elkaar. Zo konden ook de leerlingen die geen andere taal spreken meerdere talen aanduiden op hun portret. Ik merkte wel dat bij de jongere leerlingen het opschrijven waarom ze een bepaalde kleur of plaats kozen nog moeilijk was. Daarom koos ik ervoor om dit mondeling met hen toe te lichten. In wat oudere jaren vanaf 3^e/4^e leerjaar zouden ze dit zeker wel moeten kunnen beschrijven.

Deze activiteiten zorgden voor een beeldvorming van de talen, maar gaf de leerlingen een eerste gevoel van de belangstelling die ik had voor de andere talen die ze kenden.

Meertalige Maandag: Elke maandag deden we aan Meertalige Maandag, elke week was er een nieuw woord dat te maken had met het thema van de dag of week. De bedoeling was dat we dit woord dan in zo veel mogelijk verschillende talen konden opschrijven. Maar er was 1 belangrijke regel: 'Je mag het woord enkel opschrijven als je deze taal ook effectief thuis spreekt, je mag het dus niet zomaar gaan opzoeken op de computer.' Ik zette de leerlingen wel aan om thuis even te vragen om hulp als ze het even vergeten waren, dan mochten ze het in de loop van de week op het bord komen schrijven. Wat ook heel leuk is om te doen is om de leerling in kwestie het woord te laten voorzeggen en dan de andere het te laten proberen uit te spreken. Als je talen hebt waar er een ander alfabet wordt gebruikt is het ook altijd heel leuk om daar eens een kijkje naar te nemen en te bespreken en onderzoeken met de leerlingen wat de verschillen zijn. Verder kan je ook de verschillende woorden vergelijken en bekijken of je eventuele gelijkenissen ziet. In de bijlage vind je enkele voorbeelden, je kan het zo simpel of speciaal maken als je wil. Je kan er ook voor kiezen om het telkens op een gekleurd vel papier te doen om dit in de klas op te hangen, op een whiteboard schrijven, of gewoon op het smartboard.

MUVO les 'Wat als iedereen een andere taal sprak?': Tijdens deze les ervaren alle leerlingen hoe het is om een taal niet te begrijpen. Het lesontwerp vind je in de bijlagen, hier schets ik even kort wat het doel van de les was en wat ze inhield. Het doel vertelde ik hierboven al kort, ik wil de leerlingen laten ervaren hoe het is om instructies te moeten volgen zonder dat je ook maar 1 woord begrijpt. Maar ik wil hen ook handvaten aanleren die zowel helpen om een andere taal toch een beetje te begrijpen als hoe ze anderen die de taal niet spreken kunnen helpen. Om deze ervaring voor iedereen gelijk te maken begon ik de les met complete wartaal te spreken terwijl we de agenda invulden. Doordat dit wartaal was kon geen enkel kind mij verstaan. Ik probeerde alles duidelijk te maken door uit te beelden, voor te doen of leerlingen te laten voordoen. Hierna veranderde ik terug naar het Nederlands door aan mijn vinger te laten trekken. We besproken hoe het voelde om de taal niet te spreken en besproken vervolgens wat

ze deden om mij toch een beetje te verstaan. Hierna verzonnen ze zelf een eigen taal in groepjes en maakten ze hier een woordenboek/letterboek van. Ze dachten na over hoe ze zich begrijpbaar gingen maken aan elkaar en testten dit ook uit. Deze les zorgde er voor dat leerlingen zich beter konden verplaatsen in leerlingen die de taal misschien nog niet helemaal beheersen en ze een beter beeld hadden van wat zij zouden kunnen doen om deze leerling te helpen.

Dit zijn een aantal activiteiten die nog extra bijdragen tot het positief en veilig leerklimaat. Je zorg voor bewustwording rond de verschillende talen, maar ook empathie en erkenning bij alle leerlingen. Je laat de leerlingen ook zien dat het deeltje dat meestal in het klas- en schoolgebeuren niet altijd benut wordt wel in jouw klas belangrijk is, en meer nog een pluspunt is dat de hele klas kan helpen.

3.1.1.2 Rijk

Ook hier worden er in elke klas al heel wat dingen gedaan rond een rijk taalleerklimaat. Het is belangrijk om verschillende soorten materiaal te hebben, teksten, verhalen, filmpjes,... Maar ook het zichtbaar maken van waarmee ze bezig zijn, denk aan woordkaartjes met prenten over het W.O. thema in de klas. Veel klassen hebben een boekenkast met vele verschillende thema's en genres.

Hier bovenop zijn er nog een aantal acties die je kan doen om de meertaligheid in de klas beter te benutten. Hieronder enkele acties die ik heb uitgetest in mijn stageklas.

Koppelen naar eigen taal voor betekenis van woorden: De gekende woordenschat van jonge kinderen is nog niet helemaal ontwikkeld; ze zijn nog volop nieuwe woorden aan het leren. Voor meertalige kinderen biedt hun eigen moedertaal een waardevolle basis om betekenis aan nieuwe woorden te geven. Door hen te stimuleren om nieuwe begrippen eerst te koppelen aan hun eigen taal, benutten ze hun bestaande kennis en ervaringen optimaal. Dit helpt hen om sneller verbanden te leggen en betekenis te geven aan woorden in het Nederlands. Bovendien ondersteunt dit proces niet alleen de verwerving van het Nederlands, maar versterkt het ook hun moedertaal en hun meertalige identiteit. Hierdoor voelen kinderen zich erkend in hun achtergrond, wat leidt tot meer motivatie, betrokkenheid en een sterkere taalontwikkeling in beide talen.

Dit kan heel simpel door te vragen aan de leerlingen om het woord ook eens in hun taal te vertellen. Uitbeelden of zelf doen kan ook helpen om de woorden beter vast te zetten in hun brein. Uitbeelden is namelijk van toepassing in elke taal, zo kan er dus makkelijk een koppeling gemaakt worden met het Nederlands en hun moedertaal.

Zo kwam er een spontaan gesprek over dialecten bij het woord 'tomat' we bespraken wat dialecten zijn en de kinderen dachten na over dialecten in hun eigen taal. Vaak kwamen ze erachter dat dit bij hen ook zo was bij bv. oma of opa. Hier moesten ze dus ook echt even graven in hun geheugen en kijken naar gelijkenissen in hun taal. Zo gaven we ook enkele voorbeelden: vork- frinket-...

Koppelen naar eigen taal om complexe structuren/onderwerpen beter te begrijpen:

Bij complexe onderwerpen of abstracte structuren, zoals soms het geval is bij W.O. en andere inhoudelijke vakken, hebben kinderen soms moeite om deze begrippen meteen in het Nederlands te begrijpen. Meertalige kinderen hebben vaak ook nog een talige basis in hun thuistaal, waardoor het zinvol is om hen eerst de ruimte te geven om moeilijke concepten te verkennen en bespreken in hun eigen taal. Dit kan door even tijd te geven aan de leerlingen om dit te doen, of groepjes te vormen met leerlingen die dezelfde taal spreken. Door het actief inzetten van hun moedertaal bij het begrijpen van moeilijke uitleg of nieuwe leerstof, leggen ze gemakkelijker verbanden en bouwen ze sneller inzicht op. Dit maakt abstracte begrippen en lastige structuren toegankelijker, waardoor leerlingen dieper begrip ontwikkelen, succesvoller deelnemen aan het gesprek en zich zelfzekerder voelen bij het verwerken van complexe leerstof in het Nederlands. Een goed voorbeeld hiervan was de les over de fases van water (vloeibaar, gas en vast) en hun overgangen. Dit is zeer abstract en soms moeilijk om te vatten. Ik zorgde er als eerste voor dat de leerlingen zelf de verschillende fases konden zien en voelen door water, ijs en kokend water en een spiegel mee te nemen naar de klas. IK liet en zien hoe je van het ene naar het andere ging en hoe je terug kon gaan. Hierna liet ik de leerlingen mbv de prenten het navertellen. Deze keer mochten ze, als ze dat wouden eerst in hun eigen taal doen, daarna in een andere taal. Sommige leerlingen kozen om toch voor het Nederlands te gaan, maar andere, die het nog moeilijk vonden spoorde ik aan om eens na te denken in hun thuistaal, vaak zag je dan hun gezichten helemaal opblinken toen ze door hadden dat ze eigenlijk wel goed begrepen waarover het ging en hoe het werkte.

Meertalige/anderstalige (prenten)boeken tijdens de boekenmaand: Tijdens de maand maart nam ik in het teken van de jeugdboekenmaand heel wat meertalige, maar vooral anderstalige boeken mee waar de leerlingen tijdens het leeskwartiertje in mochten lezen. Ik zorgde ervoor dat ik niet enkel boeken bij had van de talen van de leerlingen, maar ook boeken waar andere talen in voorkwamen. Zo konden de leerlingen kennismaken met verschillende nieuwe talen. In de bib van Leuven vind je bij de kinderboeken heel wat Engelse en Franse boeken, maar er bevindt zich daar ook een stand met allemaal anderstalige (prenten)boeken alsook prentenboeken zonder tekst, deze kunnen voor elke taal gebruikt worden. Wat ook heel populair was bij de leerlingen waren de NIK NAK boekjes. Hier stond het verhaal aan de ene kant in het Nederlands en aan de andere kant in de andere taal. Zo konden ze ook echt vergelijken en af en toe ook nieuwe woordjes leren. In de bijlage vind je een oplijsting van de boeken die ik gebruikte.

Een leuke toevoeging die ik hieraan deed dat er elke dag 1 of 2 leerlingen in een boek mochten komen voorlezen. Sommige leerlingen lazen dan in hun moedertaal, dit was een leermoment voor zowel de leerlingen als mij, aangezien ik al deze talen ook niet spreek. Het was een mooi moment met fijne gesprekken. Andere keren lazen leerlingen een boek met een taal die ze helemaal niet kenden, maar ook dit was een fijne ervaring voor de leerlingen. Soms brachten leerlingen nog zelf boekjes van thuis mee om in te lezen, natuurlijk stimuleer je dit dan best alleen maar. Want vanaf dat ze zelf willen bezig zijn met lezen gaan ze ook veel meer lezen en dit bevordert het leesniveau alleen maar.

Er zijn ook een aantal websites waar je naar boeken kan luisteren, [prentenboeken in alle talen](#) is hier een voorbeeld van, hier kan je verhalen beluisteren in wel 70 verschillende talen en dialecten. Wij luisterden hier naar 'Woeste Willem' dat ingesproken werd door Stephanie Badenhorst in het Afrikaans. We kwamen met de conclusie dat Afrikaans heel hard op het Nederlands lijkt en dat we er eigenlijk best veel van verstonden.

Deze activiteiten dragen bij aan een rijk taalleerklimaat waarin meertalige leerlingen actief betrokken worden. Door divers en toegankelijk materiaal zoals verhalen, filmpjes en woordkaartjes aan te bieden, maak je taalontwikkeling zichtbaar en begrijpelijk. Leerlingen ervaren dat hun thuistaal welkom en waardevol is, wat zorgt voor erkenning, motivatie en een sterkere taalvaardigheid. Door hen ook aan te moedigen eigen materiaal mee te brengen, stimuleer je hun leesplezier en zelfstandigheid als lezer. Maar ook bij moeilijke woorden of principes de kans te geven om terug te grijpen naar een taal waarin ze misschien een sterkere basis in hebben of zelfzekerder over zijn.

3.1.2 Uitdagende en betekenisvolle taken

Het is heel belangrijk dat de taken die de leerlingen moeten uitvoeren uitdagend en betekenisvol zijn. Dit wil zeggen dat de taken aansluiten bij de leefwereld en de interesses van de leerlingen. Maar ook dat de taken nuttig zijn, en niet dat ze het gevoel hebben dat ze weeral een blaadje moeten maken.

Wanneer we leerlingen in onze klas hebben die een andere thuistaal spreken denken we al snel 'maar dit gaat te moeilijk zijn, we maken het makkelijker.' Maar dit is niet altijd waar, juist hier is het zeker zo belangrijk om na te gaan waar de capaciteiten van elke leerling liggen zodat je hierop kan inspelen. Belangrijk is dus hier vooral dat je gelooft in het willen en kunnen van alle leerlingen en zo op hun maat gaat kijken wat voor hen uitdagend en betekenisvol is.

Een fout die vele leerkrachten maken, vooral bij anderstalige nieuwkomers is ALLES vertalen naar de moedertaal en communiceren doen ze met een vertaalapp. Alhoewel dit op sommige momenten kan helpen bv. wanneer het kind in paniek is, verdrietig is of gewoon echt niet uit zijn/haar woorden geraakt, is het beter om ze helemaal onder te dompelen in de nieuwe taal en zo leren ze beter en sneller de nieuwe taal. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor hun thuistaal, dat ik ook waar ik voor pleit, maar het moet een aanvulling zijn bij het onderwijs en niet een vervanging van het Nederlands.

Bij dit onderdeel zijn er niet echt specifieke dingen die je anders moet doen om de thuistaal van de leerlingen te betrekken. Hier is het vooral belangrijk dat je zorgt voor een taak op maat met eventueel extra hulpmiddelen indien nodig. Hieronder zet ik een aantal aandachtspunten die je kunnen helpen op een rijtje.

Woordwebben: Laat leerlingen een woordweb maken, alleen of in groep. Dit helpt niet alleen de leerlingen die Nederlands niet als eerste taal hebben, maar elke leerling heeft hier baat bij. Laat hen toe om woorden die ze (nog) niet kennen in het Nederlands in hun eigen taal opschrijven.

Meertalige woordenboeken: Een leuke opdracht die zowel uitdagend als betekenisvol is, is een woordenboekje maken waarin de thuistaal en het Nederlands staan. Je kan dan als insteek geven dat de andere leerlingen, of de juf hun taal wel willen leren.

Hulpmiddelen: voorzie voldoende hulpmiddelen, deze kunnen handig zijn voor alle leerlingen. Geef ruimte voor een brainstorm, voorzie een stappenplan,...

Het allerbelangrijkste is hier vooral dat je kijkt naar de leefwereld en nadenkt over hoe je de taak interessant kan maken voor de leerlingen. Doe je dit via een insteek, met het onderwerp van de opdracht, de soort van opdracht, dat maakt allemaal niet uit, zolang je de leerlingen motiveert om iets leuks te doen en zij ook een motiverend doel ervaren.

3.1.3 Interactie en ondersteuning

Interactie en ondersteuning gaat over hoe je als leerkracht actief met je leerlingen in gesprek gaat en ze stimuleert om taal te gebruiken en te ontwikkelen. Het betekent dat je niet alleen zelf praat, maar vooral leerlingen aanmoedigt om met jou en met elkaar te communiceren. Dat tweede is zeker even belangrijk, geef de leerlingen voldoende spreekkans met elkaar. Door de leerlingen in interactie te laten gaan met elkaar en met jou krijg je ook meer opportuniteiten om gerichte feedback (ondersteuning) te geven, en zo worden leerlingen steeds zelfstandiger.

Enkele concrete voorbeelden die je kan doen of die je waarschijnlijk al doet in de klas:

- Veel open vragen stellen en leerlingen aanmoedigen om uitgebreider te antwoorden.
- Actief luisteren naar leerlingen en doorvragen, zodat je hun denken stimuleert.
- Leerlingen stimuleren om op elkaar te reageren en zo gesprekken voeren.
- Extra hulp geven (zoals hints, voorbeelden of herformuleringen) om leerlingen te helpen zelf taal actief te gebruiken.
- Gerichte en snelle feedback geven. Denk aan feedforward, feedback en feedup.

Het doel is dat leerlingen door deze interacties en ondersteuning steeds beter, zelfstandiger en zelfverzekerder taal gaan gebruiken. Ze ontwikkelen zo niet alleen hun taalvaardigheid, maar ook hun denkvermogen en zelfvertrouwen om hun eigen ideeën duidelijk uit te drukken.

Voor dit deel van de cirkel heb ik geen concrete acties uitgevoerd, maar ik hield wel met een aantal dingen rekening en gebruikte heel wat hulpmiddelen om de meertaligheid van de leerlingen mee te betrekken.

Praatmaatjes: Leerlingen die dezelfde taal spreken kan je de kans geven om toch gesprekken in het Nederlands te voeren. Dit kan bijvoorbeeld door hen in duo's of kleine groepjes samen te zetten. Wanneer ze even niet goed weten hoe ze iets precies in het Nederlands moeten verwoorden, kunnen ze elkaar als hulpmiddel gebruiken. Ze mogen dan kort even terugvallen op hun thuistaal om samen te bespreken hoe ze iets kunnen

uitdrukken in het Nederlands. Zo helpen ze elkaar actief bij het vinden van de juiste woorden en zo voelen ze zich minder onzeker tijdens gesprekken. Dit versterkt niet alleen hun Nederlands en hun thuistaal, maar verhoogt ook hun gevoel van zelfzekerheid, betrokkenheid en hun bereidheid om elkaar te ondersteunen.

Meer denktijd geven: Een belangrijk aspect dat je zowel bij Nederlandstalige als anderstalige leerlingen kan toepassen, is het geven van extra denktijd. Het is namelijk niet eenvoudig voor leerlingen om onmiddellijk te verwoorden wat ze denken of bedoelen, zeker wanneer het in een taal moet die ze nog niet volledig beheersen. Door bewust langere pauzes te laten voordat je een antwoord verwacht, geef je leerlingen de kans om rustig hun gedachten te formuleren. Hierdoor voelen leerlingen zich veiliger, minder onder druk gezet en krijgen ze uiteindelijk meer vertrouwen en plezier in het spreken van het Nederlands.

Groeigerichte feedback: Bij het geven van feedback is het cruciaal dat deze groeigericht is. Groeigerichte feedback betekent dat leerlingen concrete en haalbare tips krijgen waarmee ze aan de slag kunnen. Het is essentieel dat leerlingen niet het gevoel krijgen dat wat ze zeggen helemaal fout of slecht is, ook al maken ze taaltechnisch nog veel fouten omdat ze het Nederlands nog volop aan het leren zijn. Leg bij het geven van feedback steeds de nadruk op wat al goed lukt en bouw van daaruit verder. Bijvoorbeeld: als een leerling zegt: „Ik heb naar het zwembad geweest”, reageer je positief en herformuleer je dit door te zeggen: „Oh, wat leuk dat je naar het zwembad bent geweest!”. Op die manier horen leerlingen meteen de juiste formulering zonder op hun fout gewezen te worden. Dit zorgt ervoor dat leerlingen hun motivatie behouden, hun zelfvertrouwen groeit en ze de taal op een natuurlijke en positieve manier blijven ontwikkelen.

Maak het visueel: Het is belangrijk om opdrachten voor elk kind begrijpelijk en duidelijk te maken, zeker wanneer de taal nog moeilijk is. Dit doe je door visuele hulpmiddelen in te zetten, zoals afbeeldingen, prenten, pictogrammen of stappenplannen. Zo kunnen leerlingen zelfstandig nagaan wat ze moeten doen en wordt hun begrip van opdrachten vergroot. Bijvoorbeeld: je hangt duidelijke stappenplannen met afbeeldingen op zodat leerlingen zelf stap voor stap kunnen controleren wat ze moeten doen wanneer ze een taak uitvoeren. Daarnaast kan je bij mondelinge instructies steeds ondersteunend beeldmateriaal laten zien. Deze visuele ondersteuning geeft leerlingen een veilig gevoel, helpt hen om sneller de juiste verbanden te leggen en vermindert onzekerheid wanneer ze het even niet meer weten.

3.2 Wat vonden de leerlingen van de meertalige activiteiten?

Tijdens en na het uitvoeren van de verschillende activiteiten merkte ik al snel een duidelijke verandering in de klas. De sfeer werd nog positiever, en de leerlingen toonden meer betrokkenheid dan voordien. Dit werd bevestigd in het juffenrapport waarin stond dat 'Meertalige Maandag' voor vele leerlingen tot één van hun favoriete momenten van de week hoorde. Dit initiatief zorgde er niet alleen voor dat meertalige leerlingen zich erkend voelden, maar ook dat alle leerlingen nieuwsgieriger werden naar elkaars talen.

Wat opviel, was dat het welbevinden en de betrokkenheid steeg bij alle leerlingen, niet alleen bij degenen met een andere thuistaal. Door te praten over andere talen, boeken in andere talen te lezen en zelfs nieuwe woorden in verschillende talen op te schrijven, ontstond er een gemeenschappelijke interesse. De klas werd een plek waar iedereen mocht tonen wie hij of zij is, en waar meertaligheid echt werd gezien als een meerwaarde.

Sommige meertalige leerlingen die in het begin liever niets wilden delen over hun thuistaal, begonnen gaandeweg spontaan meer te vertellen. Het feit dat hun taal, die vaak op school weinig ruimte krijgt, nu wél belangrijk was, deed zichtbaar iets met hun zelfbeeld. Dit merkte ik vooral door dat ze verder openbloeide en ook durfde vertellen over hun thuistaal, cultuur, familie en vrienden. Leerlingen brachten ook spontaan verhalen mee van thuis, of spulletjes om de andere leerlingen iets bij te leren. Zo had een Koreaans meisje een Koreaans boek mee over een speciale bonensoep. Zowel de leerlingen als ik wisten niet goed wat dit was. De dag erna nam ze een aantal van die bonen mee om de leerlingen te laten kijken en zelfs te proeven als ze dit wouden.

Ook bij de anderstalige boeken die ik tijdens de boekenmaand introduceerde, was het enthousiasme groot. Leerlingen lazen graag in talen die ze kenden, maar waren minstens even geboeid door boeken in onbekende talen. Ze begonnen spontaan te vergelijken, vroegen aan klasgenoten hoe iets werd uitgesproken en begonnen zelf gelijkenissen te zoeken met het Nederlands.

Deze positieve evolutie toont aan hoe krachtig de invloed van kleine, doordachte activiteiten kan zijn. Wanneer je als leerkracht bewust ruimte maakt voor thuistalen en deze integreert in je dagelijkse klaspraktijk, geef je leerlingen niet alleen de kans om hun identiteit te tonen, maar creëer je ook een inclusieve en rijke leeromgeving waar taalplezier centraal staat.

4. Conclusie

Dit onderzoek toont aan dat de thuistaal van meertalige leerlingen niet alleen een brug kan vormen naar het leren van het Nederlands, maar ook een krachtige hefboom is voor het versterken van zelfvertrouwen, betrokkenheid en motivatie. Uit de bevragingen van zowel leerkrachten als leerlingen blijkt dat er binnen de scholen een groeiende openheid is tegenover meertaligheid, maar dat er nog vaak onzekerheid bestaat over de praktische invulling ervan.

Wat hier duidelijk naar voren kwam, is dat het inzetten op thuistalen geen grootse of tijdrovende ingrepen vereist. Integendeel: juist kleine, doordachte acties kunnen een groot verschil maken.

Activiteiten zoals taalportretten, vriendenboekjes, meertalige boekjes tijdens het lezen en een eenvoudige 'Meertalige Maandag' zorgen voor erkenning en betrokkenheid. Leerlingen voelen zich hierdoor gezien in wie ze zijn, en durven actiever deelnemen aan klasgesprekken en taken. Door hen toe te laten hun thuistaal op een natuurlijke manier te gebruiken bv. als opstap bij het verwerven van nieuwe woordenschat of complexe leerinhouden. Zo benut je hun volledig talig woordenboek. Dat vergemakkelijkt het leren van het Nederlands én draagt bij aan hun algemene leer- en zelfontwikkeling.

Daarnaast bleek uit het onderzoek dat de houding van de leerkracht cruciaal is. Een positieve ingesteldheid tegenover meertaligheid, gecombineerd met een aantal concrete werkvormen en een veilig klasklimaat, zet de deur open voor krachtige taalontwikkeling. Wanneer leerlingen merken dat ook hun thuistaal welkom is in de klas, stijgt hun betrokkenheid merkbaar.

Kortom, het betrekken van de thuistaal hoeft geen extra last te zijn voor de leerkracht. Het vraagt vooral een open blik, bewustwording en hier en daar een kleine aanpassing in de dagelijkse klaspraktijk. De meerwaarde is echter groot: meer inclusie, meer taalplezier en meer ontwikkelkansen voor álle leerlingen.

5. Plan van aanpak

Beginsituatie in kaart brengen		
Taalbeleid school	Ik bevraag het taalbeleid van de school op. Ik wil hier zowel een groot beeld vormen van wat er allemaal besproken is in hun taalbeleid. Maar ook specifiek ingaan op de meertaligheid. -> Gesprek GLANs-juffen	19/12
Beginsituatie klas	Aangezien ik mijn onderzoek ga testen op mijn stageklas moet ik natuurlijk ook weten hoe het zit met de leerlingen in mijn stageklas. Tijdens mijn stage ga ik in gesprek met de leerlingen en voorzie ik een leuke activiteit om zo een beter beeld te krijgen van de talen bij de leerlingen.	12/12
Vragenlijst leerkrachten	Ik bevraag de leerkrachten naar wat ze al doen om anderstalige nieuwkomers te helpen. Hoe ze zich hierbij voelen en hoe goed ze zich gesteund voelen. Zo heb ik een goed beeld van de noden van de leerkrachten.	14/01
Vragenlijst klasleerkracht	Ik bevraag ook wat mijn klasleerkracht specifiek al doet in haar klas. Zo heb ik een goed beeld van wat de leerlingen al gewoon zijn en wat niet.	14/01
Inspiratie ophalen		
Bronnen-onderzoek	Ik onderzoek bronnen om ten eerste mijn vertrekpunt (thuis taal is belangrijk bij het leren van het Nederlands.) te staven. Vervolgens is het ook belangrijk om te weten hoe het taalbeleid in Vlaanderen, en meer specifiek, in De Mozaïek in Kessel-lo is beschreven. Verder zoek ik ook naar bestaande handvaten die bv door de onderwijskoepels worden aangereikt.	Oktober-December
Materialen-onderzoek	Er is al veel materiaal, maar hoeveel goed materiaal is er? Ik ga op zoek naar de materialen die er al zijn. - https://www.drongo.nl/programma-onderdelen/artikel/e8d7af48/ - https://meertaligheid.be/materiaal/je-spreekt-thuis-verschillende-talen-dat-is-goed-voor-je-kind - Handleidingen bekijken (Talen op een kier, Matti en Mona en goochelen met woorden 3) - In gesprek gaan met leerkrachten.	Januari - februari
Uitwerken van de activiteiten		
Bedenken van activiteiten voor stage	- Taalportret als kennismaking - Meertalige prentenboeken - Samenleesboeken (kwartierlezen) - Woordje van de week (in alle talen) (Meertalige Maandag) - Betekenisonderhandeling op leuke manieren -> kijken naar hun eigen taal. - Voorleesmaand: boekjes van andere talen laten voorlezen. - Terugkoppelen naar hun eigen thuistaal om linken te leggen met (moeilijke) spellings- en taalregels.	Januari-februari
Uitvoeren van de activiteiten		
In de klaspraktijk	Activiteiten die ik effectief deed: - Kindinterview - Vriendenboekje - Taalportret - Meertalige Maandag - MUVO-les rond andere talen - Betekenisonderhandeling op leuke manieren -> kijken naar hun eigen taal. - Koppelen naar eigen taal om complexe structuren uit te leggen. - Boekenmaand: meertalige en anderstalige (voorleesboekjes)	Februari-april
Conclusie		
Beschrijven van conclusie	Ik beschrijf volgens de 3 cirkels van een krachtige taalleeromgeving welke acties ik heb uitprobeerde en voeg eventueel foto's toe.	April
Delen van de resultaten		
Product maken en informatie delen	Ik zou graag een website maken waarop ik mijn kennis deel met andere leerkrachten/mensen die hier interesse in hebben. Door de opkomst van AI zou ik de website ook willen verrijken met een chatbot waar mensen vragen aan kunnen stellen wanneer ze met een probleem zitten. Door deze paper, mijn lesontwerpen en activiteiten hieraan toe te voegen kan deze chatbot dan helpen om de juiste tips te geven.	Mei

6. Bronnen

- Docent NT2. Docent NT2: Voor docenten Nederlands als tweede taal. Van <https://www.docentnt2.eu>
- Vlaamse Overheid. *Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers - Advies Vlor*. Beschikbaar op <https://www.vlaanderen.be/publicaties/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers-advies-vlor>
- Vlaamse Overheid. *Publicatie: Onthaalonderwijs*. Beschikbaar op <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/12577>
- Vlaamse Overheid. *Veelgestelde vragen over onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs*. Beschikbaar op <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/directies-administraties-en-besturen/organisatie-en-beheer/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers/in-het-basisonderwijs/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers-in-het-basisonderwijs-veelgestelde-vragen>
- Vlaamse Overheid. *Onthaalonderwijs organiseren in het basisonderwijs*. Beschikbaar op <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/directies-administraties-en-besturen/organisatie-en-beheer/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers-organiseren-in-het-basisonderwijs>
- Vlaamse Overheid. *Cijfers en rapporten over het onthaalonderwijs*. Beschikbaar op <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/anderstalige-nieuwkomers-en-onderwijs/cijfers-en-rapporten-over-het-onthaalonderwijs>
- Vlaamse Overheid. (2023). *Cijfers anderstalige nieuwkomers 2023-2024 [PDF]*. Beschikbaar op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/ANK-UKR-2023-2024.pdf>
- Vlaamse Overheid. *Rapporten over het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers*. Beschikbaar op <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/anderstalige-nieuwkomers-en-onderwijs/cijfers-en-rapporten-over-het-onthaalonderwijs>
- Universiteit Gent. (2023). *RUG01-003145467_2023_0001_AC.pdf*. Beschikbaar op https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/145/467/RUG01-003145467_2023_0001_AC.pdf
- PRO. - Katholiekonderwijs.Vlaanderen. <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/onthaalonderwijs-okan/regelgeving-en-omkadering> (2.2.1)
- PRO. - Katholiekonderwijs.Vlaanderen. <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/taalonderwijs-nederlands/de-kracht-van-nederlands> (3 cirkels)
- Dienst Curriculum & vorming, Team basisonderwijs, Van Den Branden, K., Katholiek Onderwijs Vlaanderen, & Visietekst Katholiek Dialogschool. (2017). *Alle leerlingen meertalig! (omzendbrief)*
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. *Zill-bibliotheek: Documentatie en materialen*. Beschikbaar op <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/bib/297168b5-8454-474c-b088-6f54c90e2935>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. *Zill-leerinhouden*. Beschikbaar op <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerinhoud>

- KU Leuven - CTO. *CTO Nieuws: POL*. Beschikbaar op <https://www.arts.kuleuven.be/cto/thema-taalbeleid/aan-de-slag-met-taalbeleid-fiches-a4-2022.pdf>
- Schoenaerts, P. (2022). Docent NT2.
- Zwart, W. & IJsselacademie & Saxion Hogescholen. (n.d.). Regionale talen inzetten in het basisonderwijs. (taalsensibilisatie)
- Frijns, C., Sierens, S., & Koen Van Gorp. (2011). Wetenschappelijk rapport over talensensibilisering in de Vlaamse onderwijscontext. In Lies Sercu, Piet Van Avermaet, Mieke Devlieger, & Ann Martin, Vlaamse OnderwijsRaad (Vlor). <https://www.arts.kuleuven.be/cto/onderzoek/onderzoek-taalverwerving/talensensibilisering-in-de-meertalige-klas-en-school/frijns-et-al-2011-tis-goe-juf.pdf>
- Manydots. (2024, December 13). LOWAN | Ondersteuning onderwijs nieuwkomers - LOWAN. LOWAN. <https://www.lowan.nl/>
- Wissels, G. (2024). *Verdieping Nederlands* (Ongepubliceerde bachelorproef). UCLL.

7. Bijlagen

7.1 Vragenlijst taalbeleid

1. Wat is de visie van de school op meertaligheid en de rol van de thuistaal bij het leren van Nederlands?
2. Hoe wordt het taalbeleid op school opgesteld, en door wie?
3. Welke specifieke doelen zijn er in het taalbeleid gericht op het ondersteunen van anderstalige nieuwkomers?
4. Hoe en wanneer wordt het taalbeleid geëvalueerd en aangepast naargelang de noden van de leerlingen?
5. Hoe krijgt de thuistaal van leerlingen een plaats in de klaspraktijk?
6. Worden er aparte programma's georganiseerd voor nieuwkomers, en zo ja, wat is de inhoud hiervan? Of volgen ze het gewone programma met de andere leerlingen?
 - a. Welke ondersteuning wordt geboden aan leerlingen die het Nederlands nog niet machtig zijn?
7. Welke specifieke methodieken of materialen gebruiken jullie om meertaligheid te ondersteunen?
8. Hoe beoordelen jullie de vooruitgang van de taal? Zijn er leerlingen die 'afstuderen' van GLANS, of blijven ze hun hele schoolcarrière in deze extra groep?
9. Hoe worden leerkrachten geïnformeerd en getraind over het taalbeleid?
10. Hoe worden ouders geïnformeerd over het belang van de thuistaal in combinatie met het leren van Nederlands?
 - a. Worden de ouders ook betrokken om het verder ontwikkelen van de thuistaal van de leerlingen te stimuleren?
11. Met welke gemeenschapsorganisaties of experts heeft de school contact met om meertaligheid verder te ondersteunen (bijvoorbeeld tolken, andere leerlingen inschakelen)?

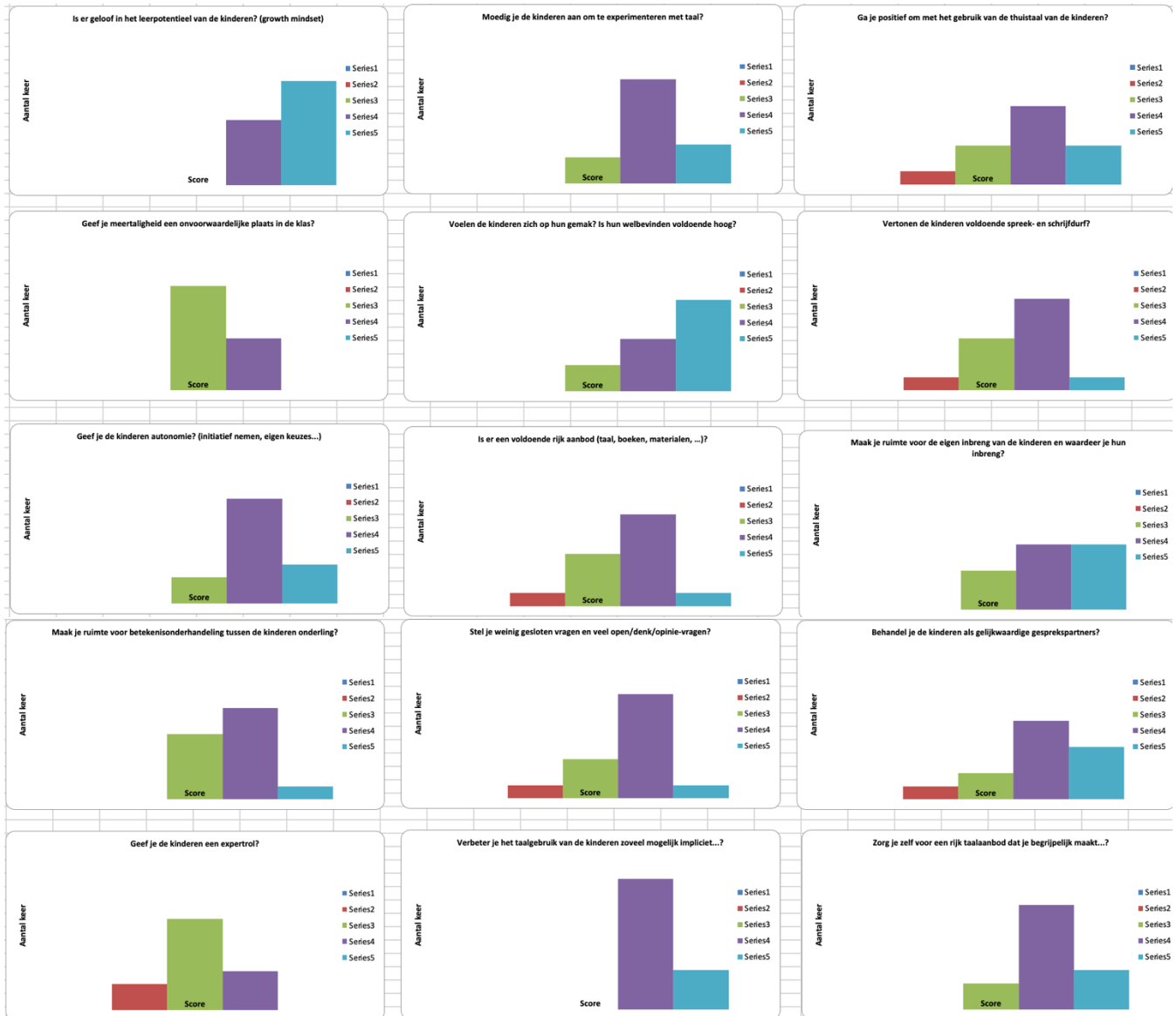
7.2 Kijkwijzer leerkrachten

7.2.1 Vragenlijst

A. EEN POSITIEF, VEILIG EN RIJK LEERKLIMAAT – (MEERTALIG) MOGEN EXPERIMENTEREN OM TE LEREN					
Legende: 1 = niet; 2 = in mindere mate; 3 = soms; 4 = in meerdere mate; 5 = vaak					
1. Is er geloof in het leerpotentieel van de kinderen? (<u>growth mindset</u>)	1	2	3	4	5
2. Moedig je de kinderen aan om te experimenteren met taal?	1	2	3	4	5
3. Ga je positief om met het gebruik van de thuis taal van de kinderen?	1	2	3	4	5
4. Geef je meertaligheid een onvoorwaardelijke plaats in de klas?	1	2	3	4	5
5. Voelen de kinderen zich op hun gemak? Is hun welbevinden voldoende hoog?	1	2	3	4	5
6. Vertonen de kinderen voldoende spreek- en schrijfdurf ?	1	2	3	4	5
7. Geef je de kinderen autonomie ? Mogen de kinderen initiatief nemen (zelf dingen aanbrengen, uitproberen, eigen keuzes maken, ...)?	1	2	3	4	5
8. Is er een voldoende rijk aanbod (taal, boeken, materialen, ...)?	1	2	3	4	5

B. ONDERSTEUNING DOOR PRODUCTIEVE INTERACTIE – PARTICIPEREN OM TE LEREN					
Legende: 1 = niet; 2 = in mindere mate; 3 = soms; 4 = in meerdere mate; 5 = vaak					
9. Roep je voorkennis op om gedeeld begrip te creëren bij de hele klas? Relateer je nieuwe kennis en ervaringen aan vorige kennis en ervaringen? (<u>common ground</u>)	1	2	3	4	5
10. Maak je ruimte voor de eigen inbreng van de kinderen en waardeer je hun inbreng?	1	2	3	4	5
11. Maak je ruimte voor betekenisonderhandeling met en tussen de kinderen onderling?	1	2	3	4	5
12. Stel je weinig gesloten vragen en veel open vragen, denkvragen en opinie vragen ?	1	2	3	4	5
13. Behandel je de kinderen als gelijkwaardige gesprekspartners ? Sta je hen toe om een andere wending aan de interactie te geven?	1	2	3	4	5
14. Geef je de kinderen een expertrol ?	1	2	3	4	5
15. Verbeter je het taalgebruik van de kinderen zoveel mogelijk impliciet én stel je een inhoudelijke vraag om tot verdere betekenisuitwisseling te komen?	1	2	3	4	5
16. Zorg je zelf voor een rijk taalaanbod dat je begrijpelijk maakt door parafrasering en visuele ondersteuning?	1	2	3	4	5

7.2.2 Resultaten

7.3 Kijkwijzer klasmentor

7.3.1 Vragenlijst

KIJKWIJZER: THUISTAAL IN EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING BASISONDERWIJS

VEILIG KLASKLIMAAT	Klasinrichting/ klasopstelling	Schaal
	1. Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en de thuistaal zichtbaar aanwezig zijn in de klas. Bv. aan de muur, in de hoeken	1 2 3 4 5 6
	2. Ik moedig kinderen <u>expliciet</u> aan om ook eens te kiezen voor materiaal in hun thuistaal of andere talen.	1 2 3 4 5 6
	Klasmanagement	
	3. Ik maak duidelijke afspraken met de kinderen over het gebruik van (thuis)taal om uitsluiting tegen te gaan.	1 2 3 4 5 6
	4. Ik zet de thuistaal in ter verduidelijking van instructies.	1 2 3 4 5 6
	5. Ik stimuleer dat kinderen ter verduidelijking van instructies hun thuistaal kunnen gebruiken.	1 2 3 4 5 6
	6. Ik gebruik de thuistaal in visuele ondersteuning om de zelfredzaamheid van de kinderen te bevorderen.	1 2 3 4 5 6
VEILIG KLASKLIMAAT	7. Ik stimuleer kinderen om in kleine groepjes in de eigen taal te overleggen en elkaar te Helpen.	1 2 3 4 5 6

VEILIG KLASKLIMAAT	Welbevinden	
	8. Ik gebruik woordjes in de thuistaal om een kind te troosten, op het gemak te stellen, te begroeten, ...	1 2 3 4 5 6
	9. Ik laat toe dat kinderen hun emoties uiten in de thuistaal bij conflicten, ...	1 2 3 4 5 6
	10. Ik laat interactie in de thuistaal toe bij informele momenten tussen kinderen.	1 2 3 4 5 6
	11. We zingen en beluisteren ook liedjes in de eigen taal van de kinderen en in andere talen.	1 2 3 4 5 6
	12. Ik bekrachtig de eigen taal en de meertaligheid van de kinderen.	1 2 3 4 5 6
	13. Ik stimuleer de kinderen om materiaal in de eigen taal en uit de thuiscultuur mee te brengen.	1 2 3 4 5 6
	14. Ik stimuleer waardering en bewondering voor de thuistaal of het gebruik van andere talen door de kinderen.	1 2 3 4 5 6
	15. Ik let erop het gebruik van thuistaal niet als negatief te stigmatiseren.	1 2 3 4 5 6
	16. Ik laat kinderen toe iets uit te proberen in hun thuistaal en er mag hier al eens iets misgaan.	1 2 3 4 5 6
VEILIG KLASKLIMAAT	Talig klimaat – globaal over de taken heen	
	17. Ik stimuleer het gebruik van de thuistaal door aan kinderen te vragen hoe ze een woord in hun eigen taal noemen.	1 2 3 4 5 6

VEILIG KLASKLIMAAT	18. Ik vertaal Nederlandse woorden soms in de thuistaal (of laat ze vertalen) om een voorwerp of een begrip duidelijk te maken.	1 2 3 4 5 6
	19. Ik laat interactie tussen kinderen in de thuistaal toe en ga hier niet expliciet tegen in.	1 2 3 4 5 6
	20. Ik pik in op wat door een kind in de thuistaal wordt aangebracht. Ik negeer deze input niet.	1 2 3 4 5 6
	21. Ik bouw verder op/ verbind de talige productie van de kinderen in hun thuistaal.	1 2 3 4 5 6
	22. Ik verplicht kinderen niet om voor elkaar te vertalen (niet alle kinderen kunnen dit aan).	1 2 3 4 5 6
	23. Ik geef kinderen ruim de kans om te antwoorden door rustig op hun antwoord te wachten.	1 2 3 4 5 6
	24. Ik ga in eerste instantie in op/ ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal. Ik doe hierbij al het mogelijke om het kind te verstaan.	1 2 3 4 5 6

Extra info

7.3.2 Resultaat

KIJKWIJZER: THUISTAAL IN EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING BASISONDERWIJS		
VEILIG KLASKLIMAAT	Klasinrichting/ klasopstelling	Schaal
	1. Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en de thuistaal zichtbaar aanwezig zijn in de klas. Bv. aan de muur, in de hoeken	① 2 3 4 5 6
	2. Ik moedig kinderen expliciet aan om ook eens te kiezen voor materiaal in hun thuistaal of andere talen.	① 2 3 4 5 6
	Klasmanagement	
	3. Ik maak duidelijke afspraken met de kinderen over het gebruik van (thuis)taal om uitsluiting tegen te gaan.	1 2 3 4 5 ⑥
	4. Ik zet de thuistaal in ter verduidelijking van instructies.	① 2 3 4 5 6
	5. Ik stimuleer dat kinderen ter verduidelijking van instructies hun thuistaal kunnen gebruiken.	① 2 3 4 5 6
VEILIG KLASKLIMAAT	6. Ik gebruik de thuistaal in visuele ondersteuning om de zelfredzaamheid van de kinderen te bevorderen.	① 2 3 4 5 6
	7. Ik stimuleer kinderen om in kleine groepjes in de eigen taal te overleggen en elkaar te Helpen.	① 2 3 4 5 6
	Welbevinden	
	8. Ik gebruik woordjes in de thuistaal om een kind te troosten, op het gemak te stellen, te begroeten, ...	1 2 ③ 4 5 6
	9. Ik laat toe dat kinderen hun emoties uiten in de thuistaal bij conflicten, ...	1 2 ③ 4 5 6
	10. Ik laat interactie in de thuistaal toe bij informele momenten tussen kinderen.	① 2 3 4 5 6
	11. We zingen en beluisteren ook liedjes in de eigen taal van de kinderen en in andere talen.	1 2 ③ 4 5 6
	12. Ik bekrachtig de eigen taal en de meertaligheid van de kinderen.	1 2 3 4 ⑤ 6
	13. Ik stimuleer de kinderen om materiaal in de eigen taal en uit de thuiscultuur mee te brengen.	1 2 3 ④ 5 6
	14. Ik stimuleer waardering en bewondering voor de thuistaal of het gebruik van andere talen door de kinderen.	1 ② 3 4 5 6
VEILIG KLASKLIMAAT	15. Ik let erop het gebruik van thuistaal niet als negatief te stigmatiseren.	1 ② 3 4 5 6
	16. Ik laat kinderen toe iets uit te proberen in hun thuistaal en er mag hier al eens iets misgaan.	1 2 3 ④ 5 6
	Talig klimaat – globaal over de taken heen	
	17. Ik stimuleer het gebruik van de thuistaal door aan kinderen te vragen hoe ze een woord in hun eigen taal noemen.	1 2 3 4 ⑤ 6
	18. Ik vertaal Nederlandse woorden soms in de thuistaal (of laat ze vertalen) om een voorwerp of een begrip duidelijk te maken.	① 2 3 4 5 6
VEILIG KLASKLIMAAT	19. Ik laat interactie tussen kinderen in de thuistaal toe en ga hier niet expliciet tegen in.	1 ② 3 4 5 6
	20. Ik pik in op wat door een kind in de thuistaal wordt aangebracht. Ik negeer deze input niet.	1 2 3 ④ 5 6
	21. Ik bouw verder op/verbind de talige productie van de kinderen in hun thuistaal.	① 2 3 4 5 6
	22. Ik verplicht kinderen niet om voor elkaar te vertalen (niet alle kinderen kunnen dit aan).	1 2 3 4 5 ⑥
	23. Ik geef kinderen ruim de kans om te antwoorden door rustig op hun antwoord te wachten.	1 2 3 4 5 ⑥
	24. Ik ga in eerste instantie in op/ ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal. Ik doe hierbij al het mogelijke om het kind te verstaan.	1 2 3 4 5 ⑥

7.4 Vriendenboekje

7.4.1 Sjabloon vriendenboekje

alles
over
MIJ

Naam:

Verjaardag:

Huisdieren:

Favoriete vak:

Vrienden/vriendinnen:

Lievelingseten:

Familie:

Dit kan ik goed:

Favoriete kleur:

Hobby's:

Dit wil ik later worden:

Dit wil ik nog vertellen:

Deze talen kan ik spreken:

Deze talen kan ik schrijven:

7.4.2 Voorbeeld vriendenboekje

alles over MIJ	Naam: Shafeen	Verjaardag: 12 juli
	Huisdieren: 2 parakeeten	Favoriete vak: alles
Vrienden/vriendinnen: malika tobias esa	Lievelingseten: rijst met kip met groenten	Familie: Shah khatera Nabila Achal
	Dit kan ik goed: alles	
Favoriete kleur: blauw		Hobby's: zwemen kibboksen worstelen
Dit wil ik later worden: brijnopratski		
Dit wil ik nog vertellen:	Deze talen kan ik spreken: Engels nederlands pashto	
	Deze talen kan ik schrijven: 1 2 3 4 5 6 7 8 hey v	

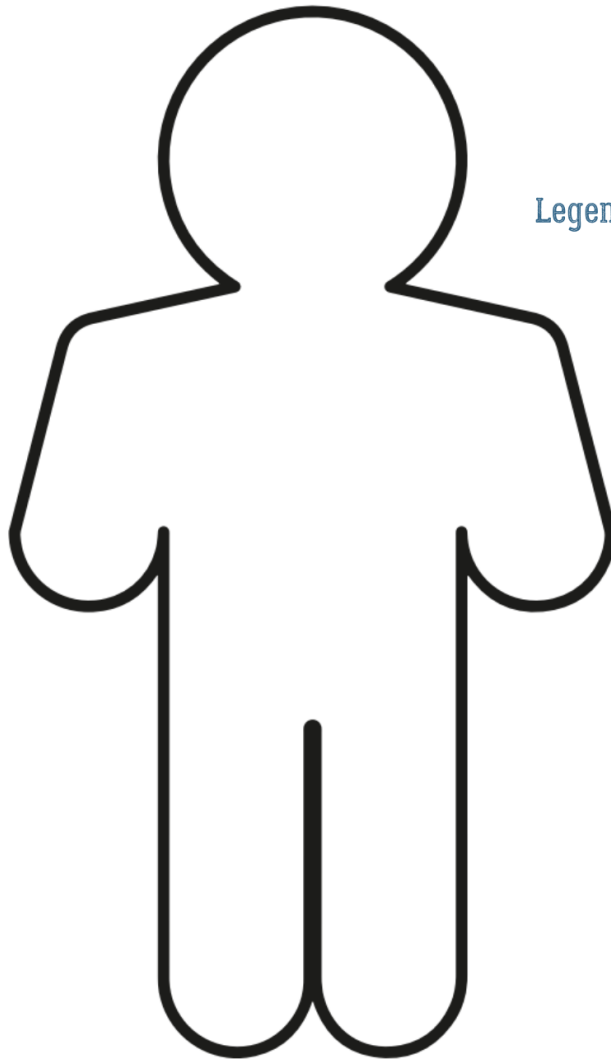
7.5 Taalportret

7.5.1 Sjabloon taalportret

Taalportret:

Bedenk welke talen/dialecten jij met je familie, vrienden, buren, juffen en meesters,... spreekt. En welke talen je leuk vindt of welke je nog graag wil leren. Kies een kleur en plekje dat bij deze taal past.

Bv. De taal voor liefde is rood en zit in mijn hart. Italiaans zit in mijn handen want Italiaans spreek je ook een beetje met jouw handen en dat is groen want deze kleur zit in de Italiaanse vlag.

Legende:

	:	
	:	
	:	
	:	
	:	
	:	
	:	
	:	

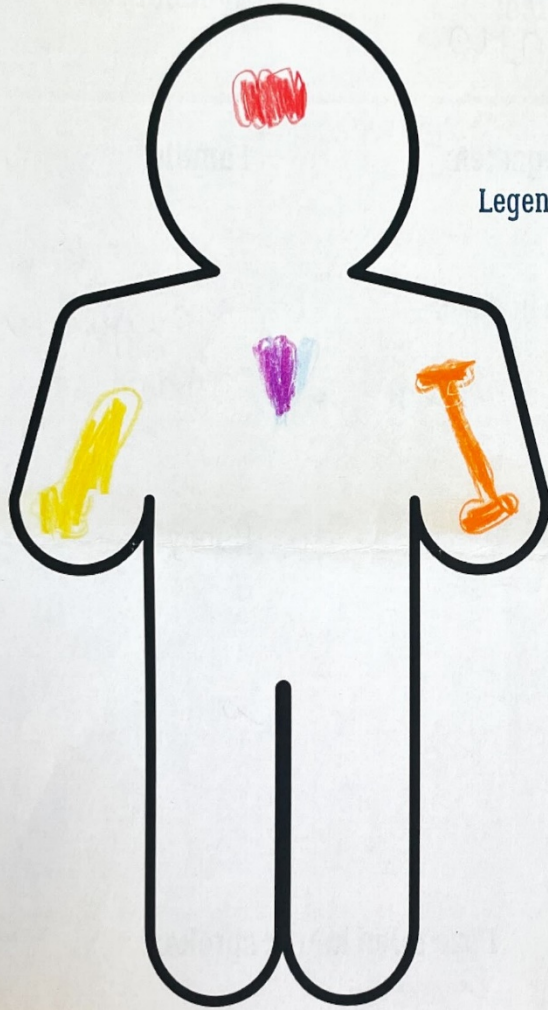
Dit wil ik er graag over vertellen:

7.5.2 Voorbeeld taalportret

Taalportret:

Bedenk welke talen/dialecten jij met je familie, vrienden, buren, juffen en meesters,... spreekt. En welke talen je leuk vindt of welke je nog graag wil leren. Kies een kleur en plekje dat bij deze taal past.

Bv. De taal voor liefde is rood en zit in mijn hart. Italiaans zit in mijn handen want Italiaans spreek je ook een beetje met jouw handen en dat is groen want deze kleur zit in de Italiaanse vlag.

Legende:

	: chinees
	: frans
	: nederlandse
	: japan
	:
	:
	:

Dit wil ik er graag over vertellen:

7.6 Voorbeelden Meertalige Maandag

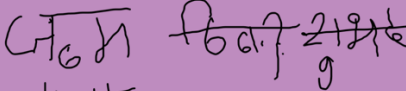
meertalige maandag

In hoeveel talen kunnen wij hallo zeggen denk je?

Nederlands: hallo Pasjo: Japans: konnichiwa
Frans: bonjour Koreanisch: selam
Nepalees: namaste Duits: hallo
Engels: hello Somalisch: Koreaans: 안녕하세요
Arabisch: SALAM/-esajih beebis: SALAM

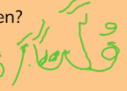
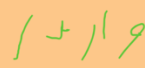
Meertalige maandag

In hoeveel talen kunnen we het woord verjaardag zeggen?

Nederlands: verjaardag Nepalees:
Duits: Geburtstag Somalisch:
Engels: birthday Frans: anniversaire
Koreaans: 생일 축하해요
Pasjo:
Arabisch: leahadmealehed sehed

meertalige maandag

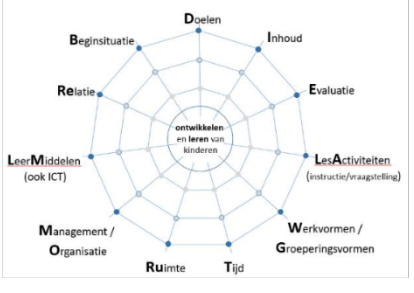
In hoeveel talen kunnen we bloem zeggen?

Nederlands: bloem Pasjo:
Koreaans: 해바라기 Duits: blume
Frans: fleur Arabisch:
Engels: flower Somalisch:

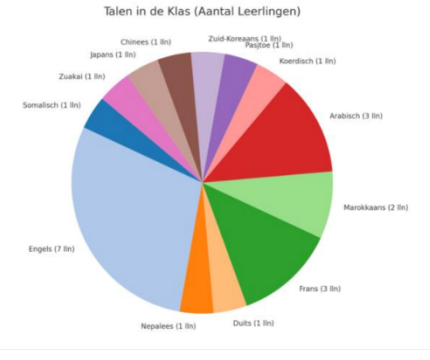

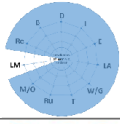
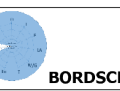
7.7 MUVO-les

1

 UC Leuven-Limburg Lerarenopleiding Bachelor lager onderwijs Campus Heverlee Hertogstraat 178 - 3001 Heverlee Tel. 016 37 56 00 	BACHELOR LAGER ONDERWIJS LESONTWERP	
NAAM: Cammie Moons	Opleidingsfase: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3	
MENTOR: Kirstien Wagner Deze lesvoorbereiding werd ingediend op ☐ in orde ☐ kleine aanpassing nodig (niet nodig om opnieuw in te dienen) ☐ te herwerken en opnieuw indienen op Aanvraag materiaal en voortaken (indien nodig): STUDENTENCOACH: Kim Willems		

school	:	Basisschool de Mozaïek	leergebied	:	Muzische opvoeding
klas en leerjaar	:	2A	onderdeel	:	Drama en beeld
aantal leerlingen	:	23	lesonderwerp	:	Wat als iedereen een andere taal spreekt?
datum (data)	:	27/03/2025	lestijden	:	van _____ tot _____ uur
bijlage(n) (aantal)	:	_____		:	van _____ tot _____ uur

	BEGINSITUATIE: - Er zitten 23 leerlingen in de klas. - De leerlingen zijn heel nieuwsgierig naar andere talen. - Er zitten enorm veel verschillende talen in de klas. Talen in de Klas (Aantal Leerlingen)
---	--

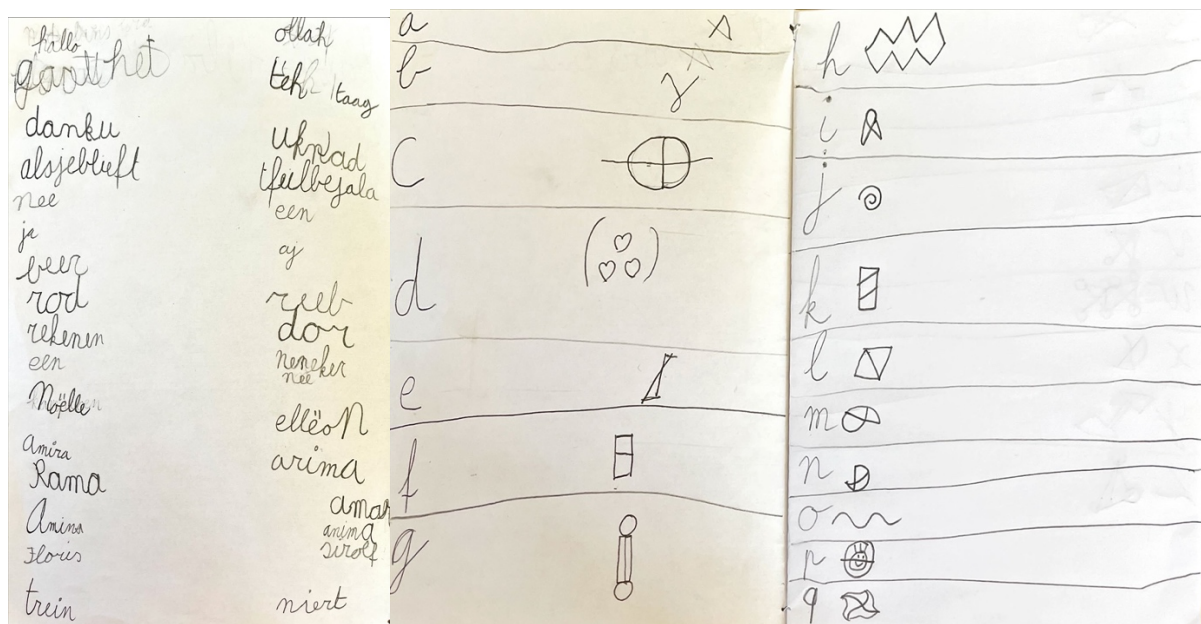
	SITUERING IN EINDTERMEN / LEERPLANNEN: eindterm-rubriek/leerplan – nummer – omschrijving EINDTERMEN: Muzische vorming: - 4.1° De leerlingen kunnen genieten van lichaamstaal, beweging en dans. - 4.6 De leerlingen kunnen het inoefenen, de voorbereiding, het aanwenden van de lichaamstaal en het uitvoeren (vertoning), door henzelf en anderen, kritisch bespreken. - 6.3° De leerlingen kunnen genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen. - 6.4° De leerlingen kunnen vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen. - 6.5° De leerlingen kunnen respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen. LEERPLANDOELEN: - TOTg1 Plezier beleven aan taal en het spelen met taal - TOTg2 Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden - TOTg3 De meertalige identiteit van medeleerlingen erkennen en de eigen meertaligheid durven inzetten - TOTg4 Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien
	DOELEN: 1. Ik kijk als een kunstenaar naar de wereld: onbevooroordeeld, verwonderd en vanuit mijn verstand, mijn gevoel en mijn verbeelding. Daarbij zet ik al mijn zintuigen intensief in. Dit inspireert mij om te verzinnen, te spelen en te maken [1]. 2. Ik kan praten over wat ik zie, hoor, ruik, proef, voel en denk, maar net zo goed kan ik het op mijn manier spelen en maken. 3. Bij het verzinnen, spelen en maken durf ik experimenteren, zoeken en mislukken, net zoals een kunstenaar dat durft. 4. Net als een kunstenaar ben ik erop gericht om steeds beter te worden in hoe en wat ik verzin, speel en maak, want dan kan ik ook steeds gemakkelijker en duidelijker uitdrukken wat ik zie, hoor, ruik, proef, voel en denk. 5. Ik wil het kunstzinnig werk van 'andere' kunstenaars ('echte' en kinderen in mijn klas) leren kennen. Daarbij denk ik na over wat die kunstenaar wil 'vertellen'. Wat ik denk of voel bij het kunstwerk, durf en kan ik vertellen in mijn eigen woorden, maar net zo goed kan ik het op mijn manier uitdrukken door te verzinnen, te spelen en te maken. 6. Door te kijken en te luisteren naar het werk van kunstenaars tracht ik mezelf, de anderen en de wereld beter te leren kennen en begrijpen. Dat kan ik doen door erover te praten, maar net zo goed kan ik het ook uitdrukken door zelf te verzinnen, te spelen en te maken. - De leerlingen zijn bereid om te ervaren hoe communicatie kan plaatsvinden zonder gesproken taal. - De leerlingen zijn bereid om op te staan voor nieuwe talen. - De leerlingen zijn bereid om op een andere manier dan via Nederlands te communiceren.
	BRONNEN: - Chatgpt - https://www.youtube.com/watch?v=MP4A3cLuBP0
	DIDACTISCHE VERANTWOORDING: Zorg dat je mondeling kan verantwoorden of je les beantwoordt aan de breinprincipes.
AANDACHTSPUNT VOOR DEZE LES:	
 BORDSCHEMA – SCHERMAFDrukken VAN DIGITAAL BORDPLAN OF PRESENTATIE – ZAALPLAN VOOR LESSEN LO	

Timing	 WAT? lesgang en leerinhoud verwijzing naar doel bij de verschillende lesmomenten vraagstelling, instructie en verwachte antwoorden met aandacht voor differentiatie	 HOE? didactische werkvormen, groeperingsvormen en organisatie met aandacht voor differentiatie	 LEERMIDDELEN MATERIAAL met aandacht voor differentiatie
Aanknoping			
5'	1.1 Uitvoeren van een opdracht in een vreemde taal. <i>De leerlingen komen na de speeltijd de les binnen, maar er is 1 probleem, ze vertaan de juf niet. De juf spreekt een andere taal. De leerlingen proberen te begrijpen wat ze zegt en vullen samen de agenda met haar in.</i> <i>Ik vraag aan een leerling om aan mijn vinger te trekken, ik schud helemaal door elkaar en doe alsof ik niet doorhad dat ik net de hele uitleg over de agenda heb gedaan.</i>	Klassikaal/verbaal aanbiedend	
Kern + verwerking			
5'	2.1 Bespreken van het uitvoeren van de opdracht. We bespreken wat ze ervan vonden. - Begreep je mij? - Hoe kwam dat? - Begreep je sommige dingen wel? → Hoe kwam dat? - Wat deed je als je het niet begreep? - ...	Klassikaal/klasgesprek	
5'	2.2 Bekijken en bespreken van het filmpje van de mimespeler. We bekijken het filmpje van de mimespeler en bespreken het. - Wat zag je? - Wat deed hij? - Hoe maakte hij dat duidelijk?	Klassikaal/visueel aanbieden Waarnemen en duiden	https://www.youtube.com/watch?v=MP4A3cLuBPQ -> focus op kunst.

	→ Probeer maar eens.		
15'	2.3 Instructies geven zonder woorden te gebruiken. De leerlingen werken in groepjes, elk groepje krijgt een opdracht die ze de andere moeten laten doen. Zo mogen geen taal gebruiken, enkel elkaar en hun lichaam. 1) Draai je stoel om en ga omgekeerd op je stoel zitten. 2) Wissel met je buurman/vrouw van plaats. 3) Zing allemaal samen vrolijke vrienden. 4) Neem allemaal een boek. 5) Maak vooraan één lange rij. 6) Ga allemaal onder jouw tafel zitten. 7) Verstop je in de klas. 8) Kom allemaal de juf een hand geven.	In groep/opdrachtvorm Verzinnen maken en spelen	
10'	2.4 Bekijken en bespreken van elkaars opdrachten. Toonmoment: - Was het duidelijk? - Hoe kwam dat? - Wat was er goed/origineel,... Nabespreking: - Hoe vond je het om zonder taal te spreken? - Was het makkelijk?	Klassikaal/klasgesprek Benoemen, waarderen en duiden	
15'	2.5 Verzinnen van een eigen taal. De leerlingen werken opnieuw in dezelfde groep en bespreken hoe hun taal eruit ziet en maken hiervan een woordenboekje. - Gebruiken ze hetzelfde alfabet als ons of gebruiken ze andere tekens? - Krijgt elke letter een teken of krijgen woorden of klanken een teken? → Koppeling naar andere talen (bv. Chinees, Arabisch, ...)	In groep/opdrachtvorm Verzinnen maken en spelen	
10'	2.6 Spreken van de verzonden taal.	Klassikaal/verbaal aanbiedend Verzinnen maken en spelen	

	Nu moeten ze via hun eigen verzonnen taal, mondeling of schriftelijk een opdracht duidelijk maken. Je mag zelf kiezen wat je zegt, het moet 1 zinnetje zijn.		
3. Afronding			
10'	3.1 Bespreken van de verzonnen taal. Toonmoment: - Was het duidelijk? - Hoe kwam dat? - Wat was er goed/origineel,... Nabespreking: - Hoe vond je het om zonder taal te spreken? - Was het makkelijk?	Klassikaal/klasgesprek Benoemen, waarderen en duiden	

7.7.1 Woordenboekjes

7.8 Voorbeelden van enkele meertalige en anderstalige boekjes

